

PÕHJA-PÄRNUMAA VALLA JÄÄTMEKAVA 2024-2029

2024

Sisukord

SISSEJUHATUS	4
1. JÄÄTMEHOOLDUSE ÕIGUSLIKUD ALUSED	4
1.1 Strateegilised dokumendid.....	5
1.2 Riigi tasand.....	7
1.3 Omavalitsuse tasand.....	7
1.4 Ettevõtte tasand.....	8
1.5 Kodumajapidamine.....	8
2. PÕHJA-PÄRNUMAA VALLA ÜLDISELOOMUSTUS	8
3. ÜLEVAADE JÄÄTMEHOOLDUSE KORRALDAMISE HETKEOLUKORRAST 10	
3.1 Eelmises jäätmekavas püstitatud eesmärkide täitmisest.....	11
3.2. Põhja-Pärnumaa valla jäätmeteke aastatel 2018-2021.....	13
3.3. Olmejäätmete kogumine ja käitlemine.....	14
3.4. Segaolmejäätmete kogumine ja käitlemine.....	16
3.5. Biolagunevate jäätmete kogumine ja käitlemine.....	17
3.6. Paberi- ja kartongjäätmete kogumine ja käitlemine.....	19
3.7. Pakendijäätmete kogumine ja käitlemine.....	20
3.8. Suurjäätmete kogumine ja käitlemine.....	23
3.9. Tekstiili ja rõivajäätmete kogumine ja käitlemine.....	23
3.10. Probleemtoodete jäätmete kogumine ja käitlemine.....	24
3.11. Ohtlike jäätmete kogumine ja käitlemine.....	26
3.12. Tervishoiu- ja veterinaarteenuste käigus tekkinud jäätmete kogumine ja käitlemine.....	27
3.13. Ehitus- ja lammutusjäätmete kogumine ja käitlemine.....	28
3.14. Jäätmekäitluskohad Põhja-Pärnumaa vallas.....	30
3.14.1 Pärnu-Jaagupi jäätmejaam.....	31
3.14.2 Vändra jäätmejaam.....	32
3.14.3 Kergu ja Tootsi jäätmepunktid.....	33
4. ANDMEID MINEVIKUS SAASTUNUD JÄÄTMEKÕRVALDAMISKOHTADE NING NENDE KORRASTAMISEKS VÕETAVATE MEETMETE KOHTA	33
5. HINNANG JÄÄTMEVOOGUDELE TULEVIKUS	34
6. JÄÄTMETEKKE VÄLTIMINE	34
6.1. Avalikel üritustel jäätmetekke vältimine.....	35
6.2. Mere- ja muude veekogude prügi vältimine.....	35
6.3. Keskkonnasäästlike lahenduste rakendamine asjade ja teenuste hankimisel.....	35

6.4. Jäätmete ladestamise vältimine ja vähendamine	36
7. JÄÄTMEHOOLDUSE ARENDAMINE	36
7.1. Jäätmete liigiti kogumise ja taaskasutamise edendamine	36
7.2 Pakendite ja pakendijäätmete käitlemise kava	37
7.3. Korraldatud jäätmeveo rakendamine.....	38
7.4 Jäätmetekitajate teadlikkuse tõstmine.....	39
7.5. Järelevalve korraldus	40
7.6. Jäätmehoolduse arendamise rahastamine.....	40
8. JÄÄTMEHOOLDUSE EESMÄRGID	42
8.1 Jäätmehoolduse korraldamise pikaajaline planeerimine.....	47
8.2 Jäätmete liigiti kogumise ja taaskasutamise suurendamine	48
8.3 Ehitus- ja lammutusjäätmete taaskasutamine	48
8.4 Järelevalvesüsteemi tõhustamine	49
8.5 MTÜ Eesti Jäätmehoolduskeskus ülesanded	49
9. JÄÄTMEKAVA RAKENDAMISE MÕJU KESKKONNALE	49
LISA 1 TEGEVUSKAVA EESMÄRKIDE REALISEERIMISEKS.....	52

SISSEJUHATUS

Põhja-Pärnumaa valla jäätmekava 2024-2029 on omavalitsuse jäätmehooldust korraldav ja suunav dokument, mille eesmärk on määrata jäätmehoolduse arengusuunad, tegevused ja meetmed ning vajadusel nende maksumust aastani 2029. Jäätmekava hõlmab jäätmemajanduse hetkeolukorra kirjeldust (sealhulgas ülevaade valla haldusterritooriumil tekkivate jäätmete liigi, koguse, päritolu ja käitluse kohta ning hinnang tuleviku jäätmevoogudest ja täiendavate jäätmerajatiste infrastruktuuri loomise vajaduse kohta), ülevaadet jäätmemajandusega seotud probleemidest, fikseerib arengueesmärgid ning toob välja eesmärkide elluviimise tegevuskava.

Jäätmekava koostamisel on lähtutud Riigi jäätmekava 2022-2028 eelnõust¹, jäätmeseadusest, Põhja-Pärnumaa valla arengukavast aastani 2030 ja eelarvestrateegiast aastateks 2024-2028², avalikult kättesaadavatest andmetest ja valdkonnas teostatud jäätmealastest uurimistöödest ning analüüsides.

Jäätmekava on koostatud vastavalt jäätmeseaduse nõuetele, mis määravad jäätmekava sisu ning jäätmekava kooskõlastamise ja avalikustamise. Jäätmekava ei hõlma jäätmeid, mis ei kuulu jäätmeseaduse kohaselt jäätmeseaduse reguleerimisalasse või on reguleeritud teiste seaduste ja määrustega.

Käesolevas jäätmekavas kirjeldatud jäätmehoolduse strateegilised eesmärgid, ressursid ja tegevused võivad vajaduse korral muutuda. Muudatuste vajaduste sisend võib tulla muudatustest õigusaktides, turusituatsioonides jäätmete käitlemisel, samuti omavalitsuse enda vajaduste ja võimaluste muutusest. Samuti võivad muutusi tuua kaasa prognoosimatud või raskesti prognoositavad muutused poliitilistes või majanduslikes sfäärides.

Jäätmekava rakendamine toimub tegevuskava alusel. Tegevuskava korrigeeritakse vajaduste põhiselt.

1. JÄÄTMEHOOLDUSE ÕIGUSLIKUD ALUSED

Jäätmehoolduse korraldamise õigusraamistik põhineb Euroopa Liidu direktiividel, riiklikel ja kohaliku tasandi õigusaktidel ning valdkonda puudutavatel strateegiatel. Jäätmehoolduse korraldamise õigusruumist tulenevad järgmised peamised põhimõtted:

- riigi tasemel seatakse üldesmärgid, mille rakendamine toimub kohaliku omavalitsuse strateegiate ja tegevuskavade alusel.
- jäätmehoolduse arendamine on jäätmeseaduse § 12 alusel kohaliku omavalitsuse ülesanne, mille täitmise eesmärgiks on vältida või vähendada jäätmeteket ning tõsta jäätmehoolduse taset.
- kohalikul omavalitsusel on lai diskretsiooniotsus parima jäätmehoolduse lahenduse rakendamisel.
- suurim vastutus eesmärgistatud tulemuste saavutamisel on jäätmetekitajatel ja –valdajatel, kes peavad täitma etteantud reegleid ja juhiseid jäätmetekke vältimisel ja jäätmete liigiti kogumisel ning keskkonnakahjulikke tegevuste vältimisel.

¹ Riigi jäätmekava 2022-2028 eelnõu <https://kliimaministeerium.ee/jaatmekava>

² Põhja-Pärnumaa valla arengukava aastani 2030 ja arengustrateegia aastateks 2024-2028 (<https://www.pparnumaa.ee/juhtimine/arengukavad>)

- kohalik omavalitsus vastutab jäätmeseaduse § 136³ sätestatud jäätmete taaskasutamise sihteesmärkide saavutamise eest, rakendades selleks kõiki vajalikke ja otstarbekaid tegevusi.

1.1. Strateegilised dokumendid

Keskkonnavaldkonna katusdokumendiks on seni olnud 2007. aastal koostatud „Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030“³. Strateegia määratles pikaajalised arengusuunad looduskeskkonna hea seisundi hoidmiseks, lähtudes keskkonnavaldkonna seostest majandus- ja sotsiaalvaldkonnaga ning nende mõjudest ümbritsevale looduskeskkonnale ja inimesele. Keskkonnastrateegia ei käsitle enam kõiki keskkonnavaldkonna jaoks aktuaalseid tegevussuundi ehk ei kata terviklikult kogu tulemusvaldkonda „Keskkond“. Uus keskkonnavaldkonna arengukava asendab seni kehtinud keskkonnastrateegiat.

Keskkonnavaldkonna arengukava (edaspidi KEVAD) eelnõu⁴ lähtub Eesti riigi arengustrateegias „Eesti 2035“⁵ seatud pikaajalistest sihtidest ning panustab eelkõige sihtide „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ ning „Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond“ saavutamisse. Arengukavaga toetatakse muutuste elluviimist peamiselt valdkondades „Majandus ja kliima“ ning „Ruum ja liikuvus“. Lisaks lähtub KEVAD Euroopa Liidu (EL) pikaajalistest eesmärkidest ning pakub lahendusi muutunud oludega kohanemiseks. KEVAD seab Eestile keskkonnavaldkonna visiooni, eesmärgid ja alaeesmärgid koos olulisemate poliitikainstrumentidega aastani 2030 ning korrastab selle valdkonna strateegilist planeerimist.

KEVADes seatud visiooni ja üldeesmärgi saavutamiseks on püstitatud 16 alaeesmärki keskkonnavaldkonnale, jäätmekava kohaselt on olulisemateks valdkondadeks ringmajandus ja jäätmekäitlus. **Ringmajanduse valdkonna eesmärk aastaks 2030 on:** Eesti on toimiv ringse tootmise ja tarbimise süsteem. Tõhusa ringmajanduse rakendamisega tagatakse ettevõtlike väiksem keskkonnamõju, samas tõstes konkurentsivõimet ja suurendades ressursside kättesaadavust. Eestis kasutusel olevate ressursside tarneahel on selge ja võimalikult lühike. Kasutame ja tarbime kõiki ressursse targalt ja keskkonda hoidvalt ning see muudab meie ühiskonna kestlikuks. Looduskeskkonna ressursse kasutatakse kestlikult, võimaldades nende säilimise ja taastamise järgnevale põlvkonnale. Tooted on kauakestvad ja materjalid on ohutult ja pikalt või lõputult ringluses. Ringmajanduse keskmes on ressursside kasutamise vähendamine, digitaalsed lahendused ja uued ärimudelid, mis ergutavad koostööd avaliku sektori, erinevate ettevõtete ning ettevõtete ja teadusasutuste vahel. Meil on piisavalt eksperte ning tagatud nende järelkasv, et toetada süsteemi jätkusuutlikkust ning arengut.

Jäätmekäitluse korraldamise valdkonna eesmärk aastaks 2030 on: Jäätmetekke vältimine ja toodete korduskasutamine ning parandamine on igapäevase käitumise osa ning jäätmetest luuakse uut väärtust toormena. Jäätmetekke vältimise raames tarbitakse mõistlikult ning vajaduspõhiselt keskkonnahoidlikke tooteid ja teenuseid, tekkekohal kogutakse jäätmeid liigiti, jäätmeid käsitletakse kui väärtuslikku ressursi. Jäätmekorraldus lähtub jäätmehierarhiast, kus eelistatuim on jäätmetekke vältimine. Kus jäätmete vältimine on võimatu, tuleb toetada toodete

³ Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030 (<https://www.riigiteataja.ee/akti/isa/0000/1279/3848/12793882.pdf>)

⁴ KEVAD eelnõu (<https://kliimaministeerium.ee/kevad>)

⁵ Eesti riigi arengustrateegia „Eesti 2035“ (<https://valitsus.ee/strateegia-eesti-2035-arengukavad-ja-planeering/strateegia>)

korduskasutust ja jäätmete korduskasutuseks ettevalmistamist. Toodete parandamine ja remontimine on võimalik, lihtne ja mugav ning majanduslikult mõttekas. Kasutades tekkinud jäätmeid kui ressursi on võimalik saada loodusvaradest maksimaalset väärtust ja vähendada nõudlust uute loodusvarade järele. Kui ringlussevõtt pole võimalik, siis tuleb eelistada muul viisil taaskasutamist, sh sektoriülest ressursside riskasutamist, et võimalikult vähe suunata jäätmeid põletusse või ladestada neid prügilasse. Jäätmetest toormena väärtuse loomine asendab toormaterjali kasutuselevõttu.

Strateegia „Eesti 2035“ kohaselt on aastaks 2050 Eesti konkurentsivõimeline, teadmispõhise ühiskonna ja majandusega kliimaneutraalne riik, kus on tagatud kvaliteetne ja liigirikas elukeskkond ning valmisolek ja võime kliimamuutuste põhjustatud ebasoodsaid mõjusid vähendada ja positiivseid mõjusid parimal viisil ära kasutada.

Eesti majandus on vastutustundlik inimeste ja looduse suhtes. Siin on paindlikku, uuendusmeelset ja vastutustundlikku ettevõtlust ning ausat konkurentsi soodustav turvaline majanduskeskkond. Kohalike ressursside väärimine on kasvanud ja loodusvarade kasutamisel arvestatakse nii elurikkuse säilimise kui ka sotsiaal-majanduslike mõjudega. Kasutusel on uuenduslikud tehnoloogiad ja looduslähedased lahendused, mis vähendavad ajakulu vahemaade läbimisel ja tagavad hea elukeskkonna terves Eestis.

Ringmajanduse valge raamat⁶ koondab ministeeriumite ja huvirühmade arutelude tulemusel kokku lepitud visiooni, ringmajanduse aluspõhimõtted ja arengusuunad, millest lähtutakse edasistes tegevustes. Dokument toetab erinevaid osapooli, et ringmajandus oleks läbiv raamistik planeerimises, tarbimises, tootmises, poliitikas, elustiilis, kultuuris ja väärtushinnangutes. Valgele raamatule järgneb ringmajanduse tegevuste kava, milles tuuakse välja erinevate valdkondade tegevused ja mõõdikuid.

Tõhusa ringmajanduse rakendamisega tagatakse tasakaal ettevõtluse ja keskkonnakoormuse vahel, tõstes konkurentsivõimet ja säilitades toorainete varustuskindlust. Looduskeskkonna ressursse kasutatakse kestlikult, võimaldades nende säilimise ja taastumise järgnevatele põlvetele. Tooted on kauakestvad ja materjalid on ohutult, pikalt ringluses. Ringmajanduse keskmes on ressursside kasutamise vähendamine, digitaalsed lahendused ja uued ärimudelid, mis ergutavad ka koostööd erinevate ettevõtete ning ettevõtete ja teadusasutuste vahel. Olemas on piisav ekspertide järeelkasv, mis tagab süsteemi jätkusuutlikkuse ning arenemise.

Jäätmekava koostamise hetkel on Kliimaministeeriumi poolt koostamisel jäätmeseaduse, pakendiseaduse ja teiste seaduste muutmise väljatöötamiskavatsuste eelnõu.⁷ Eesmärk on tagada puhtam elukeskkond ning saavutada Eesti jäätmehoolduses üleminek ringmajandusele. Selleks on vaja ellu viia struktuursed muudatused, mis aitavad tagada olmejäätmete (sealhulgas olmejäätmete hulka kuuluvate pakendijäätmete) liigiti kogumise ning olmejäätmete ringlussevõtu, sealhulgas sihtarvude saavutamise.

⁶ Ringmajanduse valge raamat (https://ringmajandus.envir.ee/sites/default/files/2022-06/Ringmajandus_valge_raamat.pdf)

⁷ Jäätmeseaduse, pakendiseaduse jt seaduste VTK <https://kliimaministeerium.ee/elukeskkond-ringmajandus/jaatmed/jaatmeseaduse-pakendiseaduse-jt-seaduste-vtk>

1.2. Riigi tasand

Keskkonnaministeeriumi ülesanne on töötada välja riigi jäätmekava, mis annab jäätmehoolduse korraldamiseks suunised ning õigusaktid, et kavandatud plaane ja eesmärgi võimalikult hästi ellu viia.

Keskkonnaamet on Kliimaministeeriumi valitsemisalas tegutsev valitsusasutus, mis annab keskkonnakaitselube, samuti registreerib jäätmeluba mittevajavaid jäätmekäitlejaid, teostab riiklikku järelevalvet ning kohaldab riiklikku sundi seaduses ettenähtud alustel ja ulatuses.

Keskkonnaagentuur on Kliimaministeeriumi hallatav riigiasutus, mille tegevusvaldkond on riikliku keskkonnaseire programmi täitmine, keskkonnaaldkonna riigisiseste ja rahvusvaheliste aruannete koostamine, keskkonnaseisundile hinnangute andmine, elutähtsate teenuste, sh ilmaprognoosi tagamine ning seirejaamade, -vahendite ja -seadmete pidamine ja uuendamine.

1.3. Omavalitsuse tasand

Kohalikul tasandil jäätmehoolduse planeerimisel on tähtis määratleda täpselt kohalikule omavalitsusele erinevate jäätmehooldusalaste õigusaktidega antud õigused ning pandud kohustused. Omavalitsuste vahelise koostöö aluseks on ühised eesmärgid ja tegevuskava ning kohalikul tasandil jäätmehooldust reguleerivad õigusaktid.

Üle Eesti ühtselt toimiva jäätmehoolduse ning käitlussüsteemi toimimise eelduseks on kõigi omavalitsuste omavaheline koostöö koostööstruktuuride kaudu. Kohalike omavalitsuste vahelise koostöö eelisteks on majanduslik kasulikkus, sest see võimaldab õigesti dimensioneerida ja paigaldada jäätmekäitlusrajatised (keskkonnajaam, jäätmejaam jms), mille tulemusena on halduskulud madalamad, ühistes veopiirkondades on teenuse hind ühtlane, ühiselt korraldatud taaskasutatavate jäätmete kogumissüsteem on tõhusam.

Põhja-Pärnumaa vald on MTÜ Eesti Jäätmehoolduskeskuse liige (edaspidi *EJHK*). *EJHK* on loodud omavalitsuste jäätmehooldusala koostöö edendamiseks, jäätmeseadusega omavalitsustele pandud ülesannete täitmiseks ning ühiselt jäätmehoolduse arendamiseks. Ühing on asutatud 2003. aastal koostöös teiste omavalitsustega Järvamaalt, Raplamaalt, Jõgevamaalt, Viljandimaalt, Harjumaalt, Tartumaa, Pärnumaalt, Põlvamaalt ja Valgamaalt. Jäätmekäitlusala tegevust Põhja-Pärnumaa vallas reguleerivad arengukava¹, käesolev jäätmekava, jäätmehoolduseeskiri⁸ ning jäätmevaldajate registri põhimäärus⁹.

Keskkonnaagentuuri poolt on läbiviidud projekt „Ringmajanduse võimekuse tõstmine“¹⁰ perioodiga 19.07.2021 – 31.12.2023, mille eesmärk oli liikuda Eesti ringmajanduse raamistiku väljatöötamise suunas. See nägi ette suurendada avalikkuse teadlikkust, siduda ringmajandust inimeste igapäevaellu ning aidata kaasa inimeste tarbimiskäitumise muutmisele. Projekti raames koostati omavalitsuste põhine teekaart, hinnati ja kaardistati ringmajanduse

⁸ Põhja-Pärnumaa valla jäätmehoolduseeskiri (<https://www.riigiteataja.ee/akt/423032022011>)

⁹ Põhja-Pärnumaa valla jäätmevaldajate registri põhimäärus (<https://www.riigiteataja.ee/akt/426032021025>)

¹⁰ Projekt „Ringmajanduse võimekuse tõstmine“ (<https://keskkonnaportaal.ee/et/ringmajanduse-v%C3%B5imekuse-t%C3%B5stmine>)

hetkeolukorda omavalitsuses¹¹. Selgitati välja kitsaskohad ja pakuti välja olukorrale sobivaid lahendusi. Igale omavalitsusele töötati välja individuaalne teekaart, mis koosneb tegevuskavast, soovitudest ja nõuannetest jäätmemajandusele, teavitustegevusele, keskkonnahoidlike riigihangete ja ringmajanduslike ärimudelite kasutuselevõtuks, kohalike ressursside kestlikuks kasutamiseks, keskkonnajuhtimissüsteemide rakendamiseks ning koostöövõimalusteks omavalitsuse, erinevate sektorite ja rahvusvaheliste partnerite vahel.

1.4. Ettevõtte tasand

Ettevõtte tasandil reguleerivad jäätmekäitlust keskkonnakaitselood. Kui ettevõtte käitleb teiste isikute tekitatud ja üle antud ohtlikke jäätmeid, peab ta omama vastavat keskkonnakaitseluba.

Jäätmekäitlejad täidavad järgmisi funktsioone:

- tavajäätmete (sh olmejäätmete, ehitus- ja lammutusjäätmete jm) kogumine ja edasisele käitlemisele (taaskasutamisele) suunamine, korraldatud jäätmevedu vastavalt hanketingimustele;
- ohtlike jäätmete (v.a põlevkivisektoris tekkivate ohtlike jäätmete) kogumine ja edasine käitlemine;
- iseseisvaid jäätmekäitlussüsteeme omavates ettevõtetes tekkivate jäätmete käitlemine;
- jäätmete taaskasutamise protsessis (ka jäätmete korduskasutamiseks ettevalmistamises) osalemine ja oma positiivse panuse andmine.

Ettevõtted kui jäätmetekitajad peavad lähtuma lisaks omavalitsuse jäätmehoolduseeskirja tingimustest ja olema hõlmatud korraldatud jäätmeveoga. Põhja-Pärnumaa vallas on võimalus nõuda ettevõtetelt jäätmete tekke ja käitlemise tegevuste osas jäätmekava koostamist, mis võimaldab vallas ülevaadet ettevõtte tegevuste olemusest ja võimalikest mõjudest valla jäätmehoolduse eesmärkidele.

1.5. Kodumajapidamine

Kodumajapidamise tasandil on olulised järgmised tegevused: liitumine korraldatud jäätmeveoga, olmejäätmete liigiti kogumine tekkekohas, biojäätmete liigiti kogumine ja võimalusel kohtkompostimine, lisaks vanapaberi, suurjäätmete ja tekstiilijäätmete liigiti kogumine tekkekohas, pakendi ja pakendijäätmete eraldi kogumine, ohtlike jäätmete eraldamine ja nende viimine jäätmejaama või jäätmepunkti jm.

Kodumajapidamises tekkinud jäätmete käitlemisel on vaja juhendada valla jäätmehoolduseeskirjast, mis järgib riigi jäätmepoliitika eesmarke, õigusaktide nõudeid, valla jäätmekava ning kohaliku omavalitsuse või nende ühenduste jäätmealast infrastruktuuri.

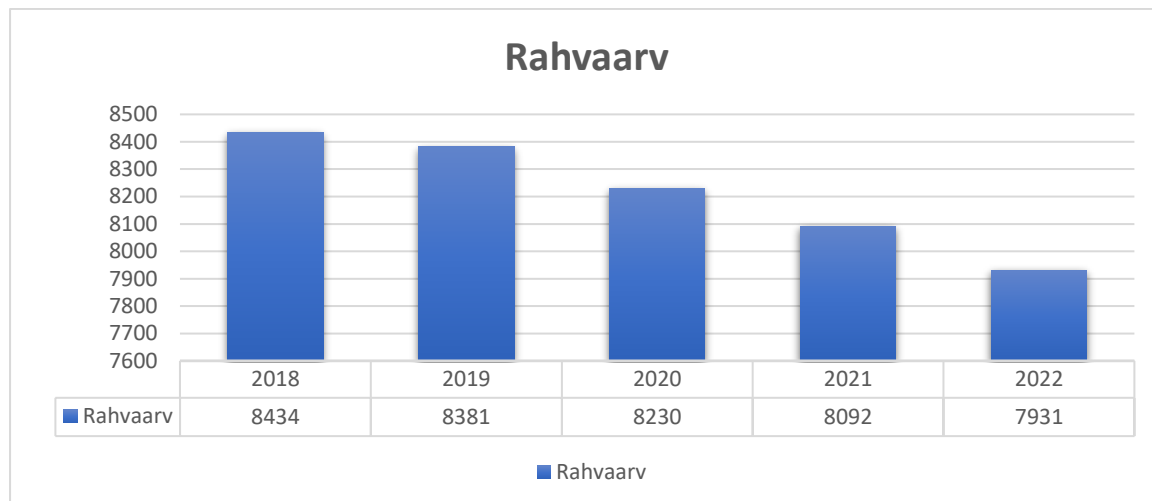
2. PÕHJA-PÄRNUMAA VALLA ÜLDISELOOMUSTUS

Põhja-Pärnumaa vald loodi 21. oktoobril 2017. aastal Halinga, Tootsi ja Vändra valla ning Vändra alevi ühinemisel. Käesoleva jäätmekavaga planeeritakse jäätmemajandust 1010,1 km²

¹¹ Põhja-Pärnumaa valla ringmajanduse teekaart
<https://keskkonnaportaal.ee/sites/default/files/Teemad/Ringmajandus/P%C3%B5hja-P%C3%A4rnumaa-vald-TEEKAART.pdf>

suurusel territooriumil. Seisuga 01.01.2023 oli rahvastikuregistri andmetel Põhja-Pärnumaa vallas 7976 elanikku. Jäätmekavaga hõlmataval territooriumil on kolm alevit ja 86 küla.

Rahvastikuregistri andmetel Põhja-Pärnumaa valla elanike arv iga-aastaselt väheneb. Valla rahvaarvu jagunemine aastate kaupa on välja toodud joonisel (vt joonis 1).

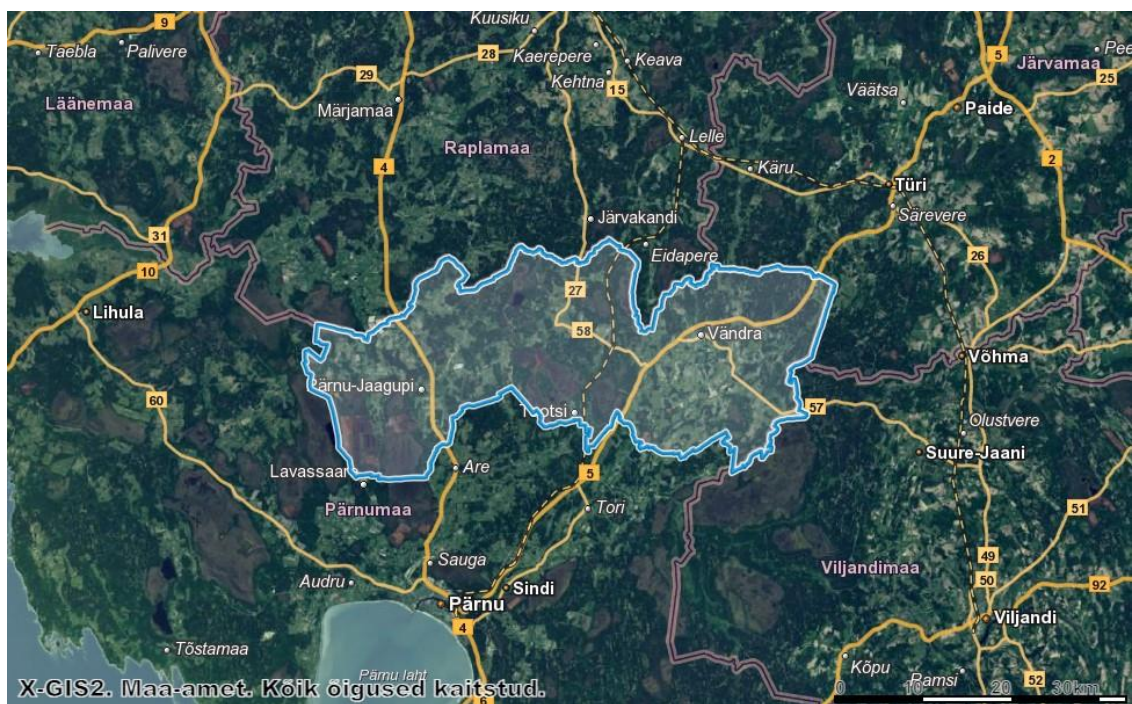

Joonis 1. Rahvaarv Põhja-Pärnumaa vallas aastatel 2018-2022 (allikas: Rahvastikuregister).

Statistikaameti andmetel tegutses 2022. aastal Põhja-Pärnumaa valla territooriumil kokku 619 ettevõtet. Täpsem jaotus tegevusvaldkondade kaupa on välja toodud tabelis 1.

Tabel 1. Põhja-Pärnumaa valla ettevõtted tegevusala järgi aastal 2022 (allikas: Statistikaamet).

Tegevusala	Ettevõtete arv
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	183
Töötlev tööstus	63
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	2
Veevarustus; kanalisatsioon; jäätme- ja saastekäitlus	1
Ehitus	75
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	74
Veondus ja laondus	30
Majutus ja toitlustus	16
Info ja side	15
Finants- ja kindlustustegevus	6
Kinnisvaraalane tegevus	21
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	42
Haldus- ja abitegevused	28
Haridus	3
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	8
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	9
Muud teenindavad tegevused	43

Joonis 2. Põhja-Pärnumaa valla halduspiir (allikas: Maa-amet).

Ülevaate saamiseks jäätmete veost ja jäätmevaldajate paiknemisest on kohalikul omavalitsusel kasutada tööriist – jäätmevaldajate register. Jäätmevaldajate registri pidamise eesmärgiks on saada ülevaade kõikidest piirkonna jäätmevaldajatest, nendega seotud jäätmetekkekohtadest ja -mahtudest ning tagada ülevaade jäätmete veost. Jäätmeseaduse alusel peab kohaliku omavalitsuse organ asutama oma määrusega jäätmevaldajate registri ning kehtestama registri pidamise korra.

Põhja-Pärnumaa valla jäätmevaldajate register on ühishallatav koos teiste EJHK liikmeskonna omavalitsuste jäätmevaldajate registritega.

01.07.2023.a seisuga oli Põhja-Pärnumaa valla jäätmevaldajate registri põhjal vallas 2315 jäätmetekkekohta, millest 1895 on eramajapidamised, 2 korteriga elamuid on 52, 3 ja enam korteriga elamuid 235, erinevaid asutusi 133.

3. ÜLEVAADE JÄÄTMEHOOLDUSE KORRALDAMISE HETKEOLUKORRAST

Hetkeolukorra ülevaate saamiseks on kasutatud Põhja-Pärnumaa Vallavalitsuse käsutuses olevat teavet ja riikliku jäätmetatistika andmeid. Riiklik jäätmetatistika andmebaas koondab kokku tekitatud, kogutud ja käideldud jäätmekogused jäätmekäitlejate esitatud jäätmearuannete põhjal.

Põhja-Pärnumaa valla jäätmetekke andmed on saadud Keskkonnaagentuuri andmebaasidest jäätmearuandluse infosüsteemist¹² (edaspidi JATS) ja Keskkonnaportaalist¹³. Koikide tekkivate jäätmekoguste puhul teostati päring andmebaasidest viie aasta kohta (2018-2022).

¹² Jäätmearuandluse infosüsteem <https://jats.keskkonnainfo.ee/main.php?public=1>

¹³ Keskkonnaportaali https://tableau.envir.ee/views/Avalikud_pringud_2020-2022/Riigitasand?%3Aembed=y&%3Aiid=4&%3AisGuestRedirectFromVizportal=y

3.1. Eelmises jäätmekavas püstitatud eesmärkide täitmisest

Põhja-Pärnumaa valla jäätmekava 2018-2023 (edaspidi eelmine jäätmekava)¹⁴ oli koostatud jäätmehoolduse strateegiliseks kavandamiseks pärast haldusreformi ja omavalitsuste ühinemist.

Eelmise jäätmekava peaesmärgiks oli jäätmekäitluse hierarhiat järgiv säästev jäätmehooldus, mis oli ka Riigi jäätmekava 2014-2020 eesmärk. Eelmise jäätmekava peaesmärk jagunes omakorda kolmeks põhieesmärgiks:

- jäätmehoolduse süsteemi korrastamine
- infrastruktuuri arendamine ja haldamine
- järelevalve ja jäätmehoolduse suunamine.

Eesmärkideni jõudmiseks koostati jäätmekava juurde tegevuskava, mis oli eelmise jäätmekava Lisas 1 (tabelina). Tegevuskavas täpsustati konkreetselt tegevused ja nende elluviimise aeg, mis aitavad kaasa strateegiliste eesmärkide saavutamisele. Alljärgnevas tabelis 2 on toodud hinnang eelmise jäätmekavas seatud eesmärkide täitmisele.

Tabel 2. Eelmise jäätmekava perioodi eesmärkide täitmine.

TEGEVUS	ELLUVIIMINE
ELANIKKONNA KESKKONNATEADLIKKUSE TÕSTMINE	
Jäätmehooldusalaste artiklite avaldamine ja infovoldikute koostamine	Teadlikkuse edendamine toimub peamiselt läbi jäätmeteemaliste artiklite valla ajalehes ja sotsiaalmeediakanalites. Eesmärk on täidetud.
Keskkonna ja jäätmehooldusalaste projektide läbiviimine	2020. aastal toimus eterniidi-jäätmete kogumine, 2021. aastal Pärnu-Jaagupi jäätmejaama autokaalu soetamine ja 2022.a biojäätmete konteinerite ja kompostrite soetamine KIKi projektide raames. Eesmärk on täidetud.
Korduskasutuse propageerimine läbi jäätmejaama	Jäätmejaamad võtavad vastu ja jagavad korduskasutuseks mööblit ja riideid. Eesmärk on täidetud.
OHTLIKE JÄÄTMETE KOGUMINE	
Ohtlike jäätmete vastuvõtmine Pärnu-Jaagupi ja Vändra jäätmejaamas, Kaisma ja Tootsi kokkukandepunktides	Eesmärk on täidetud.
Ohtlike jäätmete kogumisringide korraldamine hajaasustusega piirkondades	Kogumisringid toimusid 2023. aasta kevadel. Eesmärk on täidetud.
Elektroonikaromude kogumine Pärnu-Jaagupi ja Vändra jäätmejaamas, Kaisma ja Tootsi kokkukandepunktides	Eesmärk on täidetud.

¹⁴ Põhja-Pärnumaa valla jäätmekava aastateks 2018-2023
(https://www.riigiteataja.ee/aktiis/4021/1201/8001/24102018_m45_lisa.pdf#)

MUUDE TAASKASUTATAVATE JÄÄTMETE KOGUMINE	
Pakendite kogumissüsteemi optimeerimine ja lepingute uuendamine	Avalikud konteinerid on amortiseerunud, tühjendussagedus ei vasta tegelikule täituvusele. Pakendite kogumissüsteem vajab ülevaatamist ja lepingud uuendamist. Tegemist on pidevalt jälgitava tegevusega. Eesmärk on täidetud.
Vanapaberi kogumiskonteinerite kogumissüsteemi haldamine	Vanapaberit saab üle anda korraldatud jäätmeveo raames ja valla jäätmejaamades. Eesmärk on täidetud.
Biolagunevate aia- ja haljastujäätmete vastu võtmine Pärnu-Jaagupi ja Vändra jäätmejaamas	Biolagunevaid aia- ja haljastujäätmeid saab viia jäätmejaamadesse ning üle anda korraldatud jäätmeveo raames. Vändra piirkonnas saab puulehed viia reoveepuhasti juures asuvale kompostimisväljakule. Eesmärk on täidetud.
Avalikel haljasaladel tekkivate biolagunevate jäätmete kompostimisele suunamine	Vändra alevis kogutakse kokku mahalangenud puulehed ja suunatakse kompostimisele. Eesmärk on täidetud.
Biolagunevate köögi- ja sööklajäätmete kogumissüsteemist teavitamine ja süsteemi juurutamine	Biolagunevate köögi- ja sööklajäätmete kogumine on liidetud korraldatud jäätmeveosse. Eesmärk on täidetud.
Eterniidijäätmete vastuvõtmise jätkamine Pärnu-Jaagupi ja Vändra jäätmejaamas	Jäätmejaamad tagavad eterniidi vastuvõtmise, kuid teenus on kallis. Suurem huvi on projektipõhistel kogumisringidel. Eesmärk on täidetud.
Suurjäätmete vastuvõtmise jätkamine Pärnu-Jaagupi ja Vändra jäätmejaamas, Kaisma ja Tootsi kokkukandepunktides	Suurjäätmeid saab viia nimetatud kogumiskohtadesse, lisaks on kogumine liidetud korraldatud jäätmeveoga. Eesmärk on täidetud.
Ehitusjäätmete vastuvõtmise jätkamine Pärnu-Jaagupi ja Vändra jäätmejaamas	Eesmärk on täidetud.
Tekstiilijäätmete vastuvõtmine Pärnu-Jaagupi ja Vändra jäätmejaamas	Hetkel võetakse vastu vaid terveid kasutuskõlblikke riideid. Tekstiilijäätmetel puuduvad täna Eestis käitluslahendused, seetõttu on jäätmete vastuvõtmisel esinenud probleeme. Eesmärk on täidetud.
Pärnu-Jaagupi ja Vändra jäätmejaama, Tootsi ja Kergu jäätme punkti haldamine	Eesmärk on täidetud.

Vanarehvide ja teiste probleemtoodete kogumine Pärnu-Jaagupi ja Vändra jäätmejaamas	Lisaks on loodud vanarehvide vastuvõtmine Tootsis. Eesmärk on täidetud.
Pärnu-Jaagupi jäätmejaama, Tootsi ja Kergu kokkukandepunktidesse kaalude soetamine	Autokaal soetati Pärnu-Jaagupi jäätmejaama. Tootsi ja Kergu punktid varustati operaatori poolt käsikaaludega. Eesmärk on täidetud.
KORRALDATUD OLMEJÄÄTMEVEDU	
Korraldatud jäätmeveo hangete läbiviimine segaolmejäätmete, biojäätmete, müügi pakendite, suurjäätmete ning vanapaberi ja kartongi kogumiseks ja veoks	Korraldatud jäätmeveo kontsessiooni hange viidi läbi 2022. aastal. Eesmärk on täidetud.
JÄÄTMEHOOLDUSE KORRALDUS JA JÄRELEVALVE	
Põhja-Pärnumaa valla jäätmevaldajate registri pidev täiendamine	Jäätmevaldajate registri pidev uuendamine toimub koostöös registri arendajaga. Eesmärk on täidetud.
Uue jäätmehoolduseeskirja koostamine ja vastuvõtmine	Jäätmehoolduseeskiri koostati ja võeti vastu 2022. a. Eesmärk on täidetud.
Jäätmekava regulaarne ülevaatamine ja täiendamine	Jäätmekavas püstitatud eesmärged ja tegevusi on regulaarselt üle vaadatud. Eesmärk on täidetud.

3.2. Põhja-Pärnumaa valla jäätmete aastatel 2018-2022

Vastavalt JATS ja Keskkonnaportaali andmetele tekkis Põhja-Pärnumaa vallas perioodil 2018-2022 kokku ca 44 805 t erinevaid jäätmeid. Sellest 33 236 t tekkis 17-koodiga jäätmeid, kuhu kuuluvad erinevad ehitus- ja lammutusjäätmed.

Tabel 3 kohaselt on 2019. aastal hüppeline jäätmete teke tingitud ehitustegevuse käigus tekkinud betooni, telliste ja teetammitäitematerjali kogustest (ca 28 tonni) ning sama palju antud materjali on võetud taaskasutusse. Nimetatud materjale kasutatakse peamiselt tee-ehituse ja pinnasetööde käigus. Ülejäänud aastatel on jäätmete olnud stabiilne.

2019. aastal on valda sisse toodud 17-koodiga betoonijäätmeid 1791 tonni ning 2020. aastal 4600 tonni betoonijäätmeid. Betoonijäätmeid taaskasutatakse peamiselt killustikuks purustamise ja tagasitööde teel.

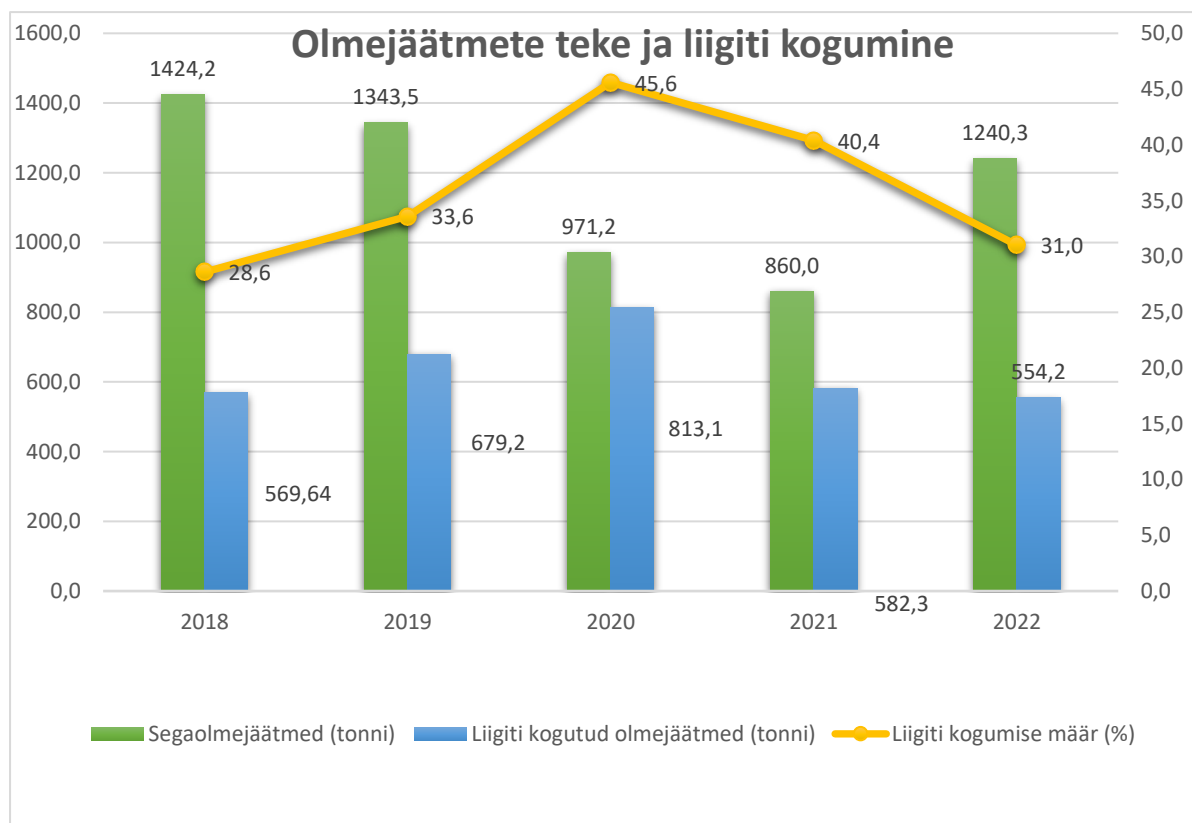
Tabel 3. Jäätmete teke ja käitlemine (kõik jäätmeliigid) aastatel 2018-2022 tonnides (allikas: JATS ja Keskkonnaportaali).

Aasta	Koguteke (sh kogutud)	Transport valda sisse	Taaskasutatud	Määratlemata käitlemine	Transport vallast välja
2018	3 960,07	0	170,22	0	3 882,51
2019	30 519,54	1 791,00	28 771,18	26,7	3 545,61
2020	4 060,81	4 600,00	4 615,98	0,8	3 904,72
2021	3 206,68	63,15	1,44	63,15	3 177,14
2022	3 058,12	0	0	5,67	3 075,01

3.3. Olmejäätmete kogumine ja käitlemine

Olmejäätmed (jaotisekoodiga 20) on kodumajapidamistest kogutud segajäätmed ja liigiti kogutud jäätmed, sealhulgas paber ja kartong, klaas, metallid, plast, biojäätmed, puit, tekstiil, pakendid, elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmed, patareid ja akud ning suuremõtmelised jäätmed, sealhulgas madratsid ja mööbel ning muudest allikatest kogutud segajäätmed ja liigiti kogutud jäätmed, mis on oma koostise ja omaduste poolest kodumajapidamisjäätmete sarnased (JäätS § 7).

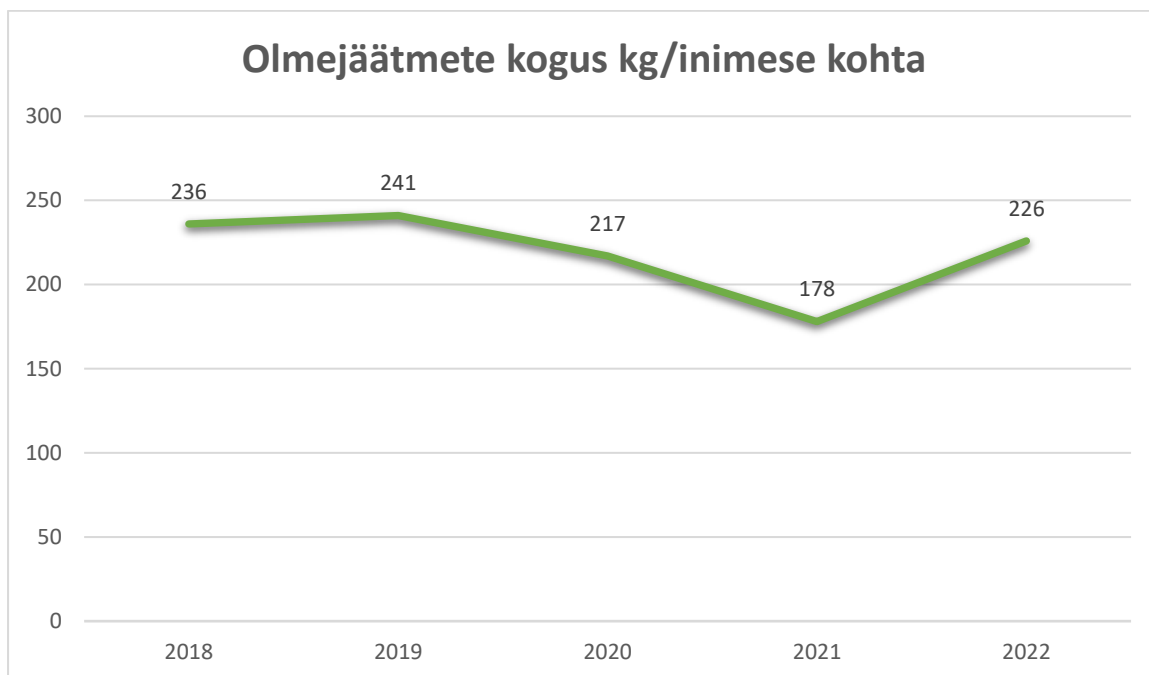
Olmejäätmete teke, sealhulgas pakendijäätmed (jaotiskoodiga 15) on vaadeldaval perioodil 2018-2022 jäänud suurusjärku 1442-2023 tonni aastas (Joonis 3). Suurima tekkemahuga on segaolmejäätmed, mis hõlmab nii ettevõtete kui kodumajapidamiste jäätmeid, mis on aastate lõikes jäänud suurusjärku 860-1424 tonni aastas. Jooniselt nähtub, et liigiti kogutud olmejäätmete teke on olnud viimastel aastatel langustredis, see tähendab, et jäätmete sorteerimine ja liigiti kogumine on vähenenud.

Joonis 3. Põhja-Pärnumaa valla olmejäätmete tekkemahud ja liigiti kogumise määr 2018-2022 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaal).

Eurostati¹⁵ andmetel tekkis 2021. aastal Eestis elaniku kohta keskmiselt 395 kilogrammi olmejäätmeid (jäätmekava koostamisel hetkel 2022. aasta andmed puuduvad). Põhja-Pärnumaa vallas kogutud olmejäätmete kogus ühe elaniku kohta on olnud viimsel viiel aastal vahemikus 178-241 kg/inimese kohta (joonis 4), mis on jäätmete kogutekke kohta arvatuna oluliselt väiksemad kui Eesti keskmine.

¹⁵ Eurostat andmebaas: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/cei_pc031/default/table?lang=en

Joonis 4. Põhja-Pärnumaa valla olmejäätmete tekkemahud ühe elaniku kohta 2018-2022 aastal (allikas: JATS, Keskkonnaportaal).

Olmejäätmete tekke vähendamise edendamisel on peamine roll täita elanikkonnal, kelle teadlikkusest ja tarbimisharjumustest sõltub suuresti nii pakendijäätmete, toidujäätmete kui ka muude olmejäätmete koguse vähendamine.

Olmejäätmete liigiti kogumisel tekkekohas tuleb vastavalt keskkonnaministri 03.06.2022 määrusele nr 28 " Olmejäätmete liigiti kogumise ja sortimise nõuded ja kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused" liigiti koguda vähemalt järgmised jäätmeliigid: paber ja kartong, kodumajapidamises tekkinud plastid, metallid, klaas ja puit, biolagunevad aia- ja haljastujäätmed, köögi- ja sööklajajäätmed, bioloogiliselt mittelagunevad aia- ja haljastujäätmed, pakendid, tekstiil, suurjäätmed, probleemtoodete jäätmed, ravimijäätmed ja ohtlikud jäätmed.

Põhja-Pärnumaa vald on hõlmatud korraldatud jäätmeveoga, vallas on moodustatud üks jäätmeveopiirkond. Korraldatud jäätmeveo raames saab üle anda kokku 6 erinevat jäätmeliiki: segaolmejäätmed, biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed ehk toidujäätmed, biolagunevad aia- ja haljastujäätmed, segapakendijäätmed, paberi- ja kartongijäätmed ning suurjäätmed. Kõiki neid jäätmeid tuleb tekkekohal liigiti koguda, erisused kehtivad nende üleandmisel jäätmevedajale.

Segapakendijäätmeid on võimalik liigiti koguda korraldatud jäätmeveo raames või koguda läbi taaskasutusorganisatsioonide pakendikogumise lahenduste avalikus ruumis (kogumismahutid) või anda üle Pärnu-Jaagupi ja Vändra jäätmejaama. Liigiti kogumise arendamisel on suundumus tekkekohas laiendada jäätmete kogumissüsteemi, mille raames lisaks segaolmejäätmetele võimaldatakse biojäätmete, pakendite, klaasi- ja tekstiilijäätmete tekkekohas liigiti üleandmine.

3.4. Segaoalmejäätmete kogumine ja käitlemine

Segaoalmejäätmete (20 03 01) kogumine ja vedu on korraldatud jäätmeveoga hõlmatud ning kõik Põhja-Pärnumaa valla jäätmevaldajad peavad olema kogumissüsteemiga liidetud. Segaoalmejäätmete kogumisega seotud tehnilised nõuded, nagu kogumismahutite tüübi, materjali, suuruse, paiknemise, tühjendussageduse ja ühiste kogumismahutite kasutamise sätestab Põhja-Pärnumaa valla jäätmehoolduseeskiri.

Segaoalmejäätmed ei ole jäätmeseaduse alusel liigiti kogutav jäätmeliik, vaid tekkekohal liigiti kogutavate jäätmete sorteerimisjääk. Seetõttu seab Põhja-Pärnumaa vald segaoalmejäätmete kogumisele ja käitlemisele järgmised eesmärgid:

- järgnevatel aastatel tuleb prügilasse ladestatavate segaoalmejäätmete kogus viia miinimumini ning neid ei tohi segada liigiti kogutavate jäätmetega. Selleks peavad kõik jäätmevaldajad olema korraldatud jäätmeveoga hõlmatud;
- jäätmete äraveo ja käitlemise hinnastamine peab motiveerima ja edendama jäätmete liigiti kogumist;
- segaoalmejäätmete käitlemisel on eelistatud lahenduseks energeetiline taaskasutus vms lahendus, mis väldib ladestamist. Eelistatud lahendus peab olema otstarbekas nii majanduslikust kui keskkonnanahoiu aspektist.

Olmejäätmete liigiti kogumise edasisel kavandamisel on oluline teada segaoalmejäätmete liigilist koostist. Prügilasse ladestatud segaoalmejäätmete koostise analüüsimiseks on Eestis erinevate meetodite alusel tehtud ainult üksikuid piirkondlikke ja valdavalt lühiajalisi uuringuid. Viimane põhjalikum segaoalmejäätmete sortimisuuring viidi läbi 2020. aastal SEI Tallinn „Segaoalmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise ja koguste uuring“ (<https://www.sei.org/publications/segaolmejaatmete-uuring/>). Varasem sortimisuuring pärineb aastast 2012-2013. Sortimisuuringu eesmärk oli analüüsida Eesti eri piirkondades ja asulatüüpides tekkivate ja prügilasse ladestatavate segaoalmejäätmete ainelist koostist.

Tabel 4. Segaoalmejäätmete hinnanguline koostis massiprotsentides, aastal 2022, lähtuvalt SEI uuringust 2020.a. Aluseks on võetud Eesti keskmine.

Jäätmeliik	Massi protsent	Jäätmekogus, t/a
Orgaanilised jäätmed	31,74	393,7
Paber, papp, kartong	17,01	210,9
Klaas	6,43	79,7
Metall	2,33	28,8
Plast	17,83	221,1
Puit	1,28	15,9
Elektroonikaromu	0,89	11,0
Muu põlev materjal	12,68	157,2
Tekstiil	5,81	72,0
Ohtlikud jäätmed	0,09	1,1
Muu mittepõlev materjal	3,92	48,6

Jäätmeliik	Massi protsent	Jäätmekogus, t/a
KOKKU:	100	1240,3

Segaolmejäätmete koostise arvutuslik analüüs näitab, et segaolmejäätmetena antakse üle 28% pakendijäätmeid ja 17% vanapaberit, mille liigiti kogumise võrgustik on kõige tihedam võrreldes muude taaskasutatavate jäätmetega. Biojäätmeid (köögi- ja sööklajäätmeid ning haljastujäätmeid) sisaldub segaolmejäätmetes üks kolmandik.

Põhja-Pärnumaa valla eesmärgiks on saavutada käesoleva jäätmekava rakendamise perioodil olukord, kus segaolmejäätmete tekkemaht väheneb ning segaolmejäätmed sisaldavad vähem neid jäätmeliike, mis alluvad tekkekohal liigiti kogumise nõudele.

3.5. Biolagunevate jäätmete kogumine ja käitlemine

Biolagunevad jäätmed moodustavad olulise osa segaolmejäätmetest. Biolagunevate jäätmete koguste vähendamisel on võtmeroll ladestatavate segaolmejäätmete koguste vähendamisel ning prügilate keskkonnaohu minimeerimisel.

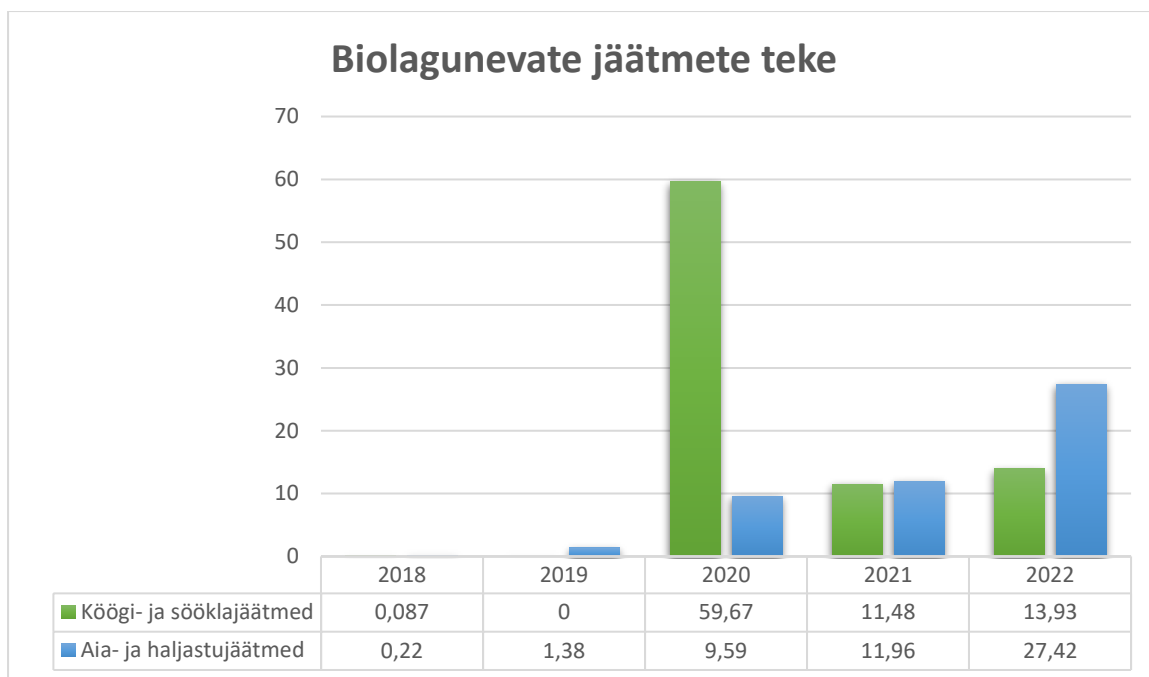
SEI Tallinn poolt läbiviidud segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise ja koguste uuringu tulemuste kohaselt oli biojäätmete sisaldus segaolmejäätmetes Eestis keskmiselt 32%. Sealjuures valdava osa biojäätmetest moodustasid köögi- ja sööklajäätmed 73%.

2022. aastal läbiviidud korraldatud jäätmeveo kontsessiooni alusel, mis kehtib ka jäätmekava koostamisel hetkel, on biolagunevate köögi- ja sööklajäätmete liigiti kogumine kohustuslik tiheasustusega (Tootsi, Vändra ja Pärnu-Jaagupi alevi) kortermajades ning äri-, tootmis- ja ühiskondlike hoonetega hoonestatud kinnistutel, kus tekib köögi- ja sööklajäätmeid. Muudel tiheasustuse elamutüüpidel ja hajaasustuses on biolagunevate jäätmete üleandmine vabatahtlik.

EVALD andmebaasi andmetel on biolagunevate köögi- ja sööklajäätmete liigiti kogumise kohustus 132 korteriühistul ning 01.09.2023. aasta seisuga on nendest liitunud liigiti kogumisega 101 ühistut ehk ca 77% jäätmevaldajatest.

Biolagunevate köögi- ja sööklajäätmete teke on vaadeldaval perioodil 2018-2022 jäänud suurusjärku 0,09-59,7 tonni aastas (joonis 5). 2020. aastal alustati biolagunevate köögi- ja sööklajäätmete liigiti kogumisega korraldatud jäätmeveo raames. Esimesel aastal koguti kodumajapidamistes kokku 21,4 tonni ning ülejäänud on ettevõtluses tootmise käigus tekkinud köögi- ja sööklajäätmed.

2022. aastal koguti biolagunevaid köögi- ja sööklajäätmeid liigiti 13,73 tonni ja aia- ja haljastujäätmeid 27,42 tonni. Kui lisada need liigiti kogutud biojäätmete kogused segaolmejäätmetes sisalduvatele biojäätmete kogustele, oli 2022. aastal vallas tekkinud hinnanguline biolagunevate jäätmete kogus ligikaudu 435 tonni. **Seega on biojäätmete liigiti kogumise efektiivsus 9,5%.** Võrdluseks 2016. aastal oli biojäätmete liigiti kogumise efektiivsus 0,4%.

Joonis 5. Biologunevate jäätmete tekkemahud Põhja-Pärnumaa vallas 2018-2022 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaal).

Alates 01.01.2024 on biologunevate köögi- ja sööklajajäätmete liigiti kogumisega haaratud kõik kinnistud. Liigiti kogumine ja üleandmine on kohustuslik kõikidel korter- ja eramajadel, kus ei ole neid võimalik nõuetekohaselt kohtkompostida. Samuti kõikidel äri-, tootmis- ja ühiskondlike hoonetega hoonestatud kinnistutel, kus tekib köögi- ja sööklajajäätmeid.

Biologunevate köögi- ja sööklajajäätme liigiti kogumine avaldab suurimat mõju segaolmejäätmete tekkemahu vähenemisele ning toidujäätmete taaskasutamisele suurimas võimalikus mahu. Selleks peavad olema kõik jäätmevaldajad hõlmatud biologunevate köögi- ja sööklajajäätmete tekkekohal kogumisega ning võimalusel tuleb tekkekohal kompostida, kui jäätmevaldaja rakendab selleks nõuetekohaseid toiminguid (kompostimise toiming on reglementeeritud).

Biologunevate köögi- ja sööklajajäätmete nõuetekohase kogumise kontrollimisel on vastav kohustus pandud jäätmeveo teostajale ning on loodud motiveeriv sanktsioonide süsteem nende jäätmevaldajate osas, kes korduvalt rikuvad toidujäätmete liigiti kogumise nõuet ja segavad need teiste jäätmete hulka.

Kuna olmejäätmetest moodustavad suure osa biologunevad köögi- ja söögijäätmed, siis on jäätmetekke vältimiseks ja vähendamiseks oluline, et iga jäätmevaldaja (nii elanik, asutus kui ettevõtte) rakendaks selleks asjakohaseid meetmeid. Eelistatuimaks lahenduseks on korrigeerida oma tarbimisharjumusi viisil, mis loob eeldused toidu raiskamise piiramiseks ja jäätmete väheseks tekkimiseks. Toiduainete kaubandusest ja tootmisest tekkivad mittevajalikud või realiseerimistähtaja ületavad tooted on mõistlik anda Toidupangale vms organisatsioonile, kes jagab need edasi abivajajatele.

Biologunevaid aia- ja haljastujäätmeid tuleb koguda liigiti ja nõuetele vastavalt kohtkompostida või üle anda korraldatud jäätmeveo raames.

Jäätmearuandluse põhjal on biolagunevate aia- ja haljastujäätmete teke vaadeldaval perioodil 2018-2022 jäänud vahemikku 0,22-13,93 tonni aastas (joonis 5). Jäätmearuandluse kohaselt kõik liigiti kogutud biolagunevad jäätmed transporditakse vallast välja.

Koduaedades tekkivate haljastujäätmete koguste vähendamiseks propageeritakse nende kohapealset kompostimist. Kompostimise puhul teavitatakse elanikke sellega kaasnevatest nõuetest ja propageeritakse kompostrite või kompostiaunade kasutamist.

Valla elanikel on võimalus oma haljastujäätmeid üle anda korraldatud jäätmeveo raames, viia Vändra reoveepuhasti juures asuvale kompostimisväljakule või muusse nõuetekohasesse kogumiskohta või kohtkompostida.

Kompostimise arendamiseks on oluline:

- kompostimisväljakute olemasolu vallas;
- haljastujäätmete äraandmise võimaluse tagamine vallas;
- köögi- ja sööklajäätmete äraandmise soodustamine võrreldes segaolmejäätmetega (näiteks veohinna kaudu);
- koduse kompostimise propageerimine;
- järelevalve tugevdamine jäätmehoolduseeskirja täitmise üle, kus biojäätmete konteineri kasutamine on kohustuslik.

Põhja-Pärnumaa valla eesmärgiks on saavutada käesoleva jäätmekava rakendamise perioodil olukord, kus köögi- ja sööklajäätmete kogumisega on hõlmatud kõik jäätmevaldajad ning soodustatud on tekkekohal kompostimise rakendamine vastavalt nõuetele.

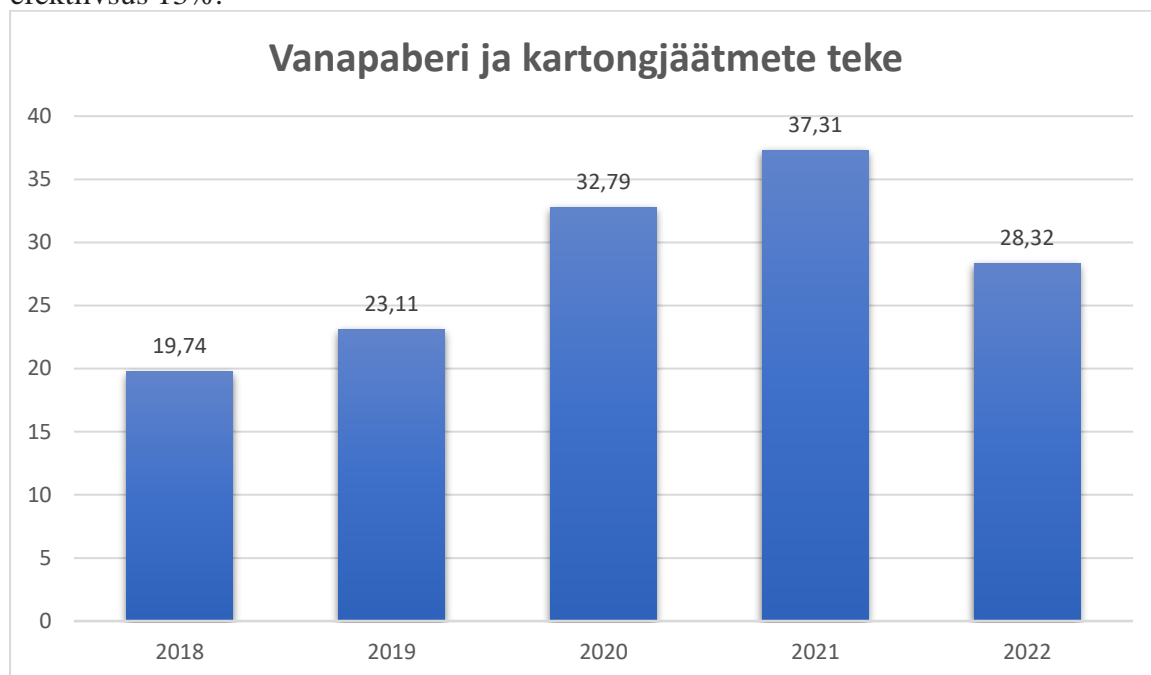
3.6. Paberi- ja kartongjäätmete kogumine ja käitlemine

Paberi- ja kartongjäätmed (20 01 01) on eraldi kogutuna kergesti taaskasutatavad. Vanapaberi taaskasutamiseks on tarvis see eraldada muudest jäätmetest ning vältida selle kvaliteedi langemist. Antud jäätmete koguste vähendamine segaolmejäätmetes on võimalik eelkõige paberi- ja papijäätmete kogumisvõrgustiku rajamise abil. Vanapaber kui materjal kattub osaliselt pakenditega, mis tähendab seda, et jäätmevaldajad koguvad küll liigiti, kuid osa vanapaberi jäätmetest jõuab pakendikonteineritesse. Tulevikus on mõistlik ühildada paberi- ja kartongpakendi jäätmete ning vanapaberi kogumissüsteemid. Ühildamise tulemusena muutub kogumissüsteem jäätmevaldajatele paremini mõistetavaks ning suureneb paberi ja kartongi liigiti kogumise määr.

2022. aastal rakendunud korraldatud jäätmeveo raames on paberi- ja kartongijäätmete kogumine ja üleandmine kõikides piirkondades ja elamutes vabatahtlik. Jäätmevaldajal on igal ajal võimalik liituda liigiti kogumisega ja tekkinud jäätmed korraldatud jäätmeveo raames üle anda. Liigiti kogutud paberi- ja kartongjäätmeid on lisaks võimalik üle anda jäätmejaamades ja avalikes kogumispunktides.

Keskkonnaagentuuri jäätmearuandluse andmetel koguti Põhja-Pärnumaa vallas 2022. aastal liigiti 28,22 tonni vanapaberi ja pappi. Lisades sellele juurde segaolmejäätmetes sisalduva paberi ja papi koguse võib eeldada, et vallas tervikuna tekkis kokku ligikaudu 239 tonni vanapaberit ja pappi. Kogutekke kogusele lisandub juurde ka kodumajapidamises kütteks kasutatava vanapaberi ja papi osa, kuid mille kogust ei ole võimalik määrata. **Vanapaberi**

liigiti kogumise efektiivsus on 11,8%. Võrdluseks 2016. aastal oli vanapaberi liigiti kogumise efektiivsus 13%.

Joonis 6. Vanapaberi- ja kartongjätmete tekkemahud Põhja-Pärnumaa vallas 2018-2022 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaal).

Vanapaberi ja kartongi liigiti kogumine on olnud pidevas tõusutrendis, 2022. aastal on vanapaberi teke mõnevõrra vähenenud (joonis 6). Selleks, et suurendada vanapaberi liigiti kogumise efektiivsust, tuleks muuhulgas:

- tõsta inimeste teadlikkust kampaaniate jmt abil;
- muuta vanapaberi üleandmine elanikele mugavamaks, võimaldades näiteks eramajade elanikele vanapaberi kogumiskoti teenust;
- soodustada vanapaberi äraandmist võrreldes segaolmejäätmetega veohinna kaudu;
- ühildada paberi- ja kartongijätmete kogumine vanapaberi kogumisega;
- kaaluda vanapaberi liigiti kogumise kohustuslikuks muutmist osades elamutüüpides.

3.7. Pakendijätmete kogumine ja käitlemine

Pakend on mis tahes materjalist valmistatud toode, mis kasutatakse kauba, toormest kuni valmiskaubani hoidmiseks, kaitsmiseks, käsitsemiseks, kättetoimetamiseks ja esitlemiseks kogu tsükli vältel tootjast tarbijani.

Pakendiseadusest tulenevalt on omavalitsustel pakendi ja pakendijätmete kogumissüsteemis koordineeriv roll. Kohalik omavalitsus peab kindlaks määrama oma haldusterritooriumil pakendi ja pakendijätmete kogumiskiirid ning sätestama need oma jäätmehoolduseeskirjas.

Korraldatud jäätmeveo raames on segapakendite kogumine ja üleandmine vabatahtlik kõikidele jäätmevaldajatele. Pakendijätmeid on lisaks võimalik üle anda Pärnu-Jaagupi või Väandra jäätmejaamadesse või avalikku kogumisvõrgustikku.

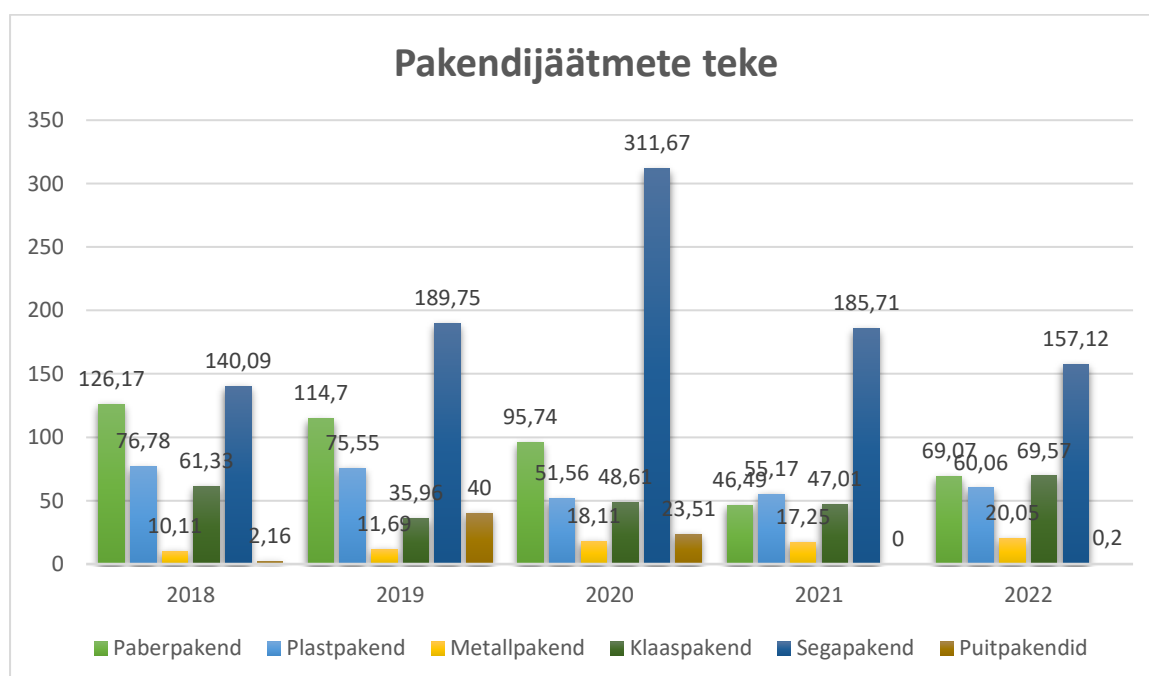
Olmejäätmete koostisesse kuuluvatest jäätmeliikidest on liigiti kogumisse kõige laialdasemalt haaratud pakendijäätmed, mille käitlemine põhineb taaskasutusorganisatsioonide korraldatud pakendijäätmete kogumisvõrgustikul. Eestis tegutseb kokku neli akrediteeritud tootjavastutusorganisatsiooni. Neist kolm (OÜ Eesti Pakendiringlus, Eesti Taaskasutusorganisatsioon MTÜ ja OÜ Tootjavastutusorganisatsioon) tegelevad tagatisrahata pakendite ning üks (OÜ Eesti Pandipakend) tagatisrahaga ehk pandipakendite kogumise ja taaskasutamise korraldamisega.

Põhja-Pärnumaa vallas on jäätmekava koostamise seisuga (s.o. 01.08.2023) 113 avalikku pakendite kogumismahutit, mis võimaldavad koguda pakendijäätmeid. 01.01.2018 aastal oli avalikke kogumiskonteinereid kokku 76 tk, seega on viie aastaga kasvanud pakendite liigiti kogumise võrgustik ca 33%.

Tabel 5. Pakendijäätmete avalikud kogumispunktid taaskasutusorganisatsioonide lõikes.

	Segapakend	Paberpakend	Klaaspakend
MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon	17	9	0
Eesti Pakendiringlus OÜ	22	17	18
Tootjavastutusorganisatsioon OÜ	30	0	0

Kuna pakendite kogumise ja käitlemise osas on õigustatud ja kohustatud isikuks tootjavastutusorganisatsioon, siis ei oma Põhja-Pärnumaa vald adekvaatset infot vallas tekkinud pakendijäätmete tegeliku mahu, liigilise koostise ja nende edasise käitlemise tulemuste osas.

Joonis 7. Pakendijäätmete teke ja liigiti kogumine Põhja-Pärnumaa vallas 2018-2022 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaal).

Jooniselt 7 on näha, et kõige suuremas kasvutrendis on klaas- ja plastpakendite teke ning kõige suuremas langustrendis on segapakendite teke ja puitpakendite teke. Selline olukord on ilmselt tingitud asjaolust, et puitpakendeid kasutatakse toodete pakkimiseks üsna vähe.

2022. aasta jäätmearuandluse järgi koguti pakendijäätmeid liigiti 376,07 tonni, lisades juurde segaolmejäätmetes sisalduva koguse, oli 2022. aastal vallas hinnanguline pakendijäätmete tekkekogus ligikaudu 722 tonni. **Seega on pakendijäätmete liigiti kogumise efektiivsus 52%.** Võrdluseks 2016. aastal oli pakendijäätmete liigiti kogumise efektiivsus 56%.

Pakendijäätmete liigiti kogumise ja taaskasutuse määra on võimalik suurendada juba juurdunud pakendite eraldi kogumist veelgi edendades. Seetõttu on oluline muuta pakendite eraldi kogumine elanikkonnale mugavamaks ja teha intensiivsemat teavitustööd. Mugavust loob nii pakendikotiteenus kui ka konteinerite lähedus pakendijäätmete tekkekohale. Pakendite viimine vastavasse konteinerisse ei tohi olla ebameeldiv toiming (prügi vedeleb ümbruses, konteinerid on ületäitunud, pole töökorras või on määratud ja haisevad). Avalikud pakendikonteinerid peaksid asuma seal, kus jäätmevaldajad nagunii käivad – eelkõige kaupluste vahetus läheduses ja suuremate kortermajade juures, hajaasustusega piirkondades ka suuremates alevikes ja külades.

Pakendijäätmete kogumise edendamisel on eesmärgiks edendada koostööd taaskasutusorganisatsioonidega selliselt, et nende avalik kogumisvõrk vastaks paiknemise, arvu, liigilisuse ja opereerimise tingimuste osas Põhja-Pärnumaa valla vajadustele.

Pakendite tekkekohas kogumine pakendikotiteenusena eramajadele ning pakendikonteineri teenusena kortermajadele ja asutustele on üks arengusuundadest pakendijäätmete liigiti kogumise efektiivsuse suurendamisel. Pakendikotiga väravast või pakendikonteineriga hoovist pakendite kogumine on oluliselt mugavam kui avaliku pakendipunkti kasutamine ja sellisel moel on taaskasutusorganisatsioonidel võimalik koguda paremini sorteeritud ja puhtamaid pakendijäätmeid. Tekkekohal kogumisega välditakse avalike pakendikonteineritega kaasnevat risustamist.

Pakendijäätmete kogumise ja käitlemise osas on oluline välja tuua vastutaja roll: pakendiseaduses nõutud tulemuste saavutamise eest pakendijäätmete osas vastutavad ainult taaskasutusorganisatsioonid, Põhja-Pärnumaa vallal on toetav roll läbi asjakohase koostöö teostamise antud organisatsioonidega. Põhja-Pärnumaa vald ei oma sisulist kontrolli taaskasutusorganisatsioonide tegevuste ja saavutatavate tulemuste osas.

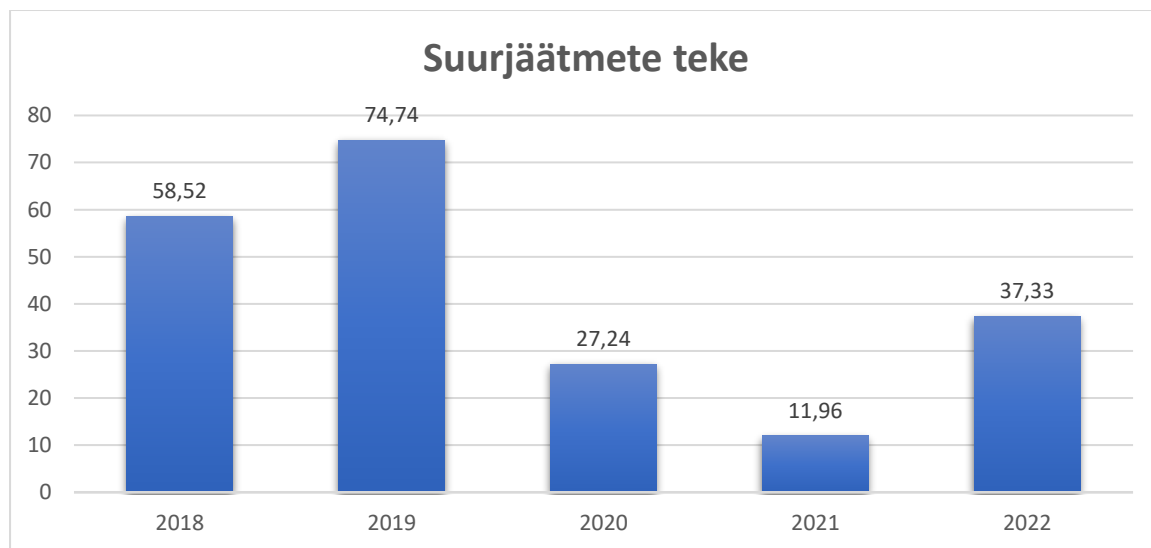
Olulisemad nõuded pakendijäätmete kogumisele ja käitlemisele:

- jäätmete kogumine avalikus ruumis peab toimuma visuaalselt ühesuguse välimusega ja tähistusega ning heas korras olevate kogumisvahenditega.
- kogumisvahendid ei tohi tekitada mitte mingeid häiringuid. Häiringu vältimise ja tagajärgede likvideerimise eest (ilma piiranguteta) vastutab kogumisvahendi omanik ja/või haldaja sõltumata häiringu olemusest.
- kogumisvahendite heakorra, s.h kogumisvahenditest tuleneva jäätmereostuse likvideerimise eest vastutab kogumisvahendi omanik ja/või haldaja.
- jäätmete kogumist ja vedu teostakse suletud veovahendiga viisil, mis välistab jäätmetest tulenevate häiringute tekkimise ja leviku.
- pakendijäätmete tekkekohal kogumise teenuse osutamine jäätmevaldajale peab toimuma kohustusliku teenusena.

3.8. Suurjätmete kogumine ja käitlemine

Suurjätmed on suuregabariidilised esemed, näiteks mööbliesemed, vaibad, madratsid, kraanikausid, wc-potid jne. Suurjätmetena ei käsitleta romuautosid ja autorehve, elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmeid, sh külmikud, pesumasinad, telerid.

Vastavalt jäätmeseadusele peab suurjätmete kogumiskoht asuma jäätmevaldajast maksimaalselt 15 km kaugusel. Suurjätmeid on võimalik üle anda korraldatud jäätmeveo raames üle kogu valla või viia Pärnu-Jaagupi või Vändra jäätmejaama.

Joonis 8. Suurjätmete teke ja liigiti kogumine Põhja-Pärnumaa vallas 2018-2022 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaal).

Põhja-Pärnumaa valla eesmärgiks on tagada jäätmevaldajatele mugavate võimaluste olemasolu suurjätmete üleandmisel.

3.9. Tekstiili ja rõivajätmete kogumine ja käitlemine

Vastavalt sortimisuuringule moodustavad rõiva- ja tekstiilijätmed (jäätmekoodid 20 01 10 ja 20 01 11) Eestis keskmiselt 5,81% segaolmejäätmetest. Arvutuslikult anti koos segaolmejäätmetega rõiva- ja tekstiilijätmeid üle ca 72 tonni. Materjalina üldjuhul segaolmejäätmetes sisalduvad rõiva ja tekstiilijätmed taaskasutamiseks ei sobi, kuna on sageli määrduvad ning sisaldavad detailelemente (lukud, nõöbid), mille eemaldamine on keerukas. Rõivaste korduskasutus on levinud tegevus ja neid andmeid ei ole võimalik kajastada ametlikus statistikas.

Keskkonnaagentuuri jäätmearuandluse kohaselt tekkis 2018. aastal 5,81 tonni rõivajätmeid, 2019.a andmed puuduvad, 2020.a 2,32 tonni, 2021.a 5,44 tonni ning 2022. a 0,36 tonni rõivajätmeid. Tekstiilijätmete tekke kohta perioodil 2018-2020.a ja 2022.a andmed puuduvad, 2021. a tekkis 19,7 tonni.

Tekstiilijäätmed, mida ei ole võimalik üle anda taaskasutuskeskustele, tuleb tekkekohas koguda muudest jäätmetest eraldi ja anda üle nõuetekohasesse kogumiskohta. Tekstiilijäätmete osas on eesmärgiks rakendada nende tekkekohal liigiti kogumist ja soodustada üleandmist jäätmejaama või korraldatud jäätmeveo raames. Tekstiilijäätmete liigiti kogumine liidetakse korraldatud jäätmeveosse järgmisel hanel.

Tekstiili- ja rõivajäätmete tekke vältimisel on eelistatud lahenduseks korrigeerida tarbimisharjumusi ja vähendada nn kiirmoe tööstuse toodete tarbimist. Olemasolevaid taaskasutamiseks kõlblikke esemeid on otstarbekas viia taaskasutuskeskustesse. Käesoleva kava koostamise hetkel puuduvad Eestis teenused ja nõudlus tekstiilipõhiste, olmelise tekkega jäätmete tööstuslikus mahus käitlemiseks materjalina taaskasutamise eesmärgil.

3.10. Probleemtoodete jäätmete kogumine ja käitlemine

Eestis kehtiv jäätmeseadus kehtestab nn probleemtoodetele tootjavastutuse põhimõtte, mis tähendab, et tootja on kohustatud tagama tema valmistatud, edasimüüdud või sisseveetud probleemtoodest tekkivate jäätmete kokku kogumise ja nende taaskasutamise või kõrvaldamise. Probleemtoodet on kõik tooted, mille jäätmed võivad põhjustada kõrgendatud riske inimese tervisele ja keskkonnale. Siiani on reguleeritud probleemtoodete käitlust koos teiste ohtlike jäätmetega, kuid nende kõrgendatud riskist tulenevalt tuleb nende käitlemisele täiendavat tähelepanu pöörata.

Probleemtoodet on:

- 1) patareid ja akud;
- 2) mootorsõidukid ja nende osad;
- 3) rehvid;
- 4) elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad;
- 5) põllumajandusplast.

Tabel 6. Probleemtoodete tekkemahud aastatel 2018 – 2022, kogus tonni/aastas (*allikas: JATS ja Keskkonnaportaal*).

Jäätmeliik	Jäätmekood	2018	2019	2020	2021	2022
Pliiakud	16 06 01*	12,40	11,67	8,04	14,01	8,95
Patareid ja akud	20 01 33*	0,10	0,21	0,25	0,23	0,35
Vanarehvid	16 01 03	20,62	9,93	24,88	33,16	39,19
Romusõidukid	16 01 04*	14,96	41,0	89,46	69,45	43,49
Elektri- ja elektroonika-seadmed	20 01 23* 20 01 35* 20 01 36	51,87	85,31	68,78	67,84	49,09
Plastijäätmed	02 01 04	58,98	19,92	440,79	45,31	63,05
KOKKU		158,93	168,04	632,2	230,0	204,12

Patareid ja akud

Tootja on kohustatud kantavate patareide ja akude ning mootorsõidukite patareide ja akude jäätmed tarbijalt turustaja müügikohtade kaudu tagasi võtma tasuta, sõltumata sellest, kas tarbija kavatseb osta uue patarei või aku või mitte. Tootja varustab turustajat kogumiseks vajaliku kogumismahutiga.

Tootja on kohustatud patareide ja akude turustajalt, kohalikul omavalitsuselt ning kohaliku omavalitsuse jäätmejaama halduslepingu alusel haldavalt jäätmekäitlejalt patarei- ja akujäätmed tasuta tagasi võtma.

Patareide ja akude tootjavastutuse kohustusega tegeleb MTÜ EES-Ringlus ja MTÜ Eesti Elektroonikaromu.

Patareid ja akud saab viia müügikohta, Pärnu-Jaagupi või Vändra jäätmejaama, Kergu või Tootsi kogumispunkti, muudesse nõuetele vastavatesse kogumispunktidesse.

Romusõidukid ja rehvid

Mootorsõidukite ja nende osade (sh rehvide) tagasivõtmise peavad tootja-vastutuse põhimõttel ellu rakendama ja finantseerima tootjad ja turustajad, kes võivad selle ülesande delegerida jäätmekäitlejatele.

Romusõiduk on ohtlik jääde, mida tohib käidelda ainult ohtlike jäätmete käitlemise õigust omav ettevõtja. Romusõiduki käitluskoha (kogumiskoht, lammutuskoda) tegevus peab vastama kõikidele seadusega sätestatud nõuetele. Romusõidukite kogumine ja tootjale tagastamine tuleb tootjal korraldada selliselt, et romusõiduki omanikule oleks romusõidukist loobumine võimalikult mugav ning romusõiduki kogumiskohta üleandmine võimalik vähemalt tema elukohajärgse maakonna piires. Romusõidukeid võetakse vastu autolammutustes ja vanametalli vastuvõtupunktidest.

Vanarehvide kogumiseks on MTÜ Rehviringlus loonud tootjavastutussüsteemi. Vanarehvid saab viia Kergu ja Tootsi kogumispunkti, Pärnu-Jaagupi või Vändra jäätmejaama või hooldustöökotta viimase nõusolekul.

Elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmed

Elektri- ja elektroonikaseadmeid koguvad ja käitlevad peamiselt kaks tootjavastutusorganisatsiooni: Mittetulundusühing Eesti Elektri- ja Elektroonikaseadmete Ringlus ja Mittetulundusühing Eesti Elektroonikaromu. Lambijäätmeid kogub ja käitleb Ekogaisma Eesti OÜ.

Turustaja on kohustatud oma müügikoha kaudu, mille müügipind on vähemalt 400 m², elektri- ja elektroonikaseadmed kasutajalt tasuta vastu võtma turustava seadmega sama liiki ja sama otstarvet täitvast seadmest tekkinud elektriromu või mille väline mõõt ei ületa 25 cm. Kui kodumajapidamises kasutatava elektri- ja elektroonikaseadme turustajal ei ole mööda avalikke teid 10 km raadiuses kodumajapidamiste elektroonikaromude kogumiskohta, peab tootja turustaja müügikoha kaudu füüsiliselt isikult tasuta tagasi võtma talle müüdava seadmega sama liiki ja sama otstarvet täitvast seadmest tekkinud elektroonikaromu, sõltumata sellest, kas see füüsiline isik on soetanud või soetab turustajalt samalaadse seadme.

Tootja on kohustatud turustajalt ja Põhja-Pärnumaa valla kogumispunktide kodumajapidamiste elektroonikaromud (ka saastunud) tasuta vastu võtma, sõltumata üleantavate

elektroonikaromude arvust. Tootja on kohustatud tagasi võtma kõik elektroonikaromud ka siis, kui alates 1. jaanuarist 2019. a kehtima hakanud kogumise määr 65% on saavutatud.

Elektri- ja elektroonikaseadmeid saab viia kauplusesse (seade ei tohi olla rüüstatud), kust kavatsetakse osta uus samalaadne toode. Nimetatud jäätmeid saab üle anda elektroonikaromude kogumiskohta, Kergu ja Tootsi kogumispunkti või Pärnu-Jaagupi ja Vändra jäätmejaama.

Põllumajandusplast

Põllumajandusplasti (jäätmekood 02 01 04) koguti 2022.a 63 tonni. Põllumajandusplasti kogutakse peamiselt otse ettevõtete juurest.

Tootja on kohustatud põllumajandusplasti jäätmed piiramata koguses tasuta tagasi võtma:

- 1) põllumajandusplasti kasutajalt;
- 2) kohalikul omavalitsuselt;
- 3) kohaliku omavalitsuse jäätmejaama lepingu alusel haldavalt jäätmekäitlejalt.

Põllumajandusplasti liigiti kogumise edendamiseks tuleb teostada järelevalvet tootjatele pandud kohustuste täitmise üle ja teavitada regulaarselt põllumajandusplasti kasutajaid põllumajandusplasti tasuta äraandmise võimalustest. Alates 01. jaanuarist 2013 peavad olema kõigis põllumajandusplasti müügikohtades üleval teated, kuhu saab põllumajandusplasti jäätmeid tagastada (asukohad ja telefoninumbrid, kust on võimalik saada asjakohast infot).

Põhja-Pärnumaa valla eesmärkideks on tagada oma haldusterritooriumil nõuetele vastava kogumislahenduse toimimine kõikide probleemtoodete osas.

3.11. Ohtlike jäätmete kogumine ja käitlemine

Jäätmeseaduse § 65 lõike 2 kohaselt kohustub kohalik omavalitsus oma haldusterritooriumil korraldama kodumajapidamistes tekkivate ohtlike jäätmete kogumist ja üleandmist jäätmekäitlejatele.

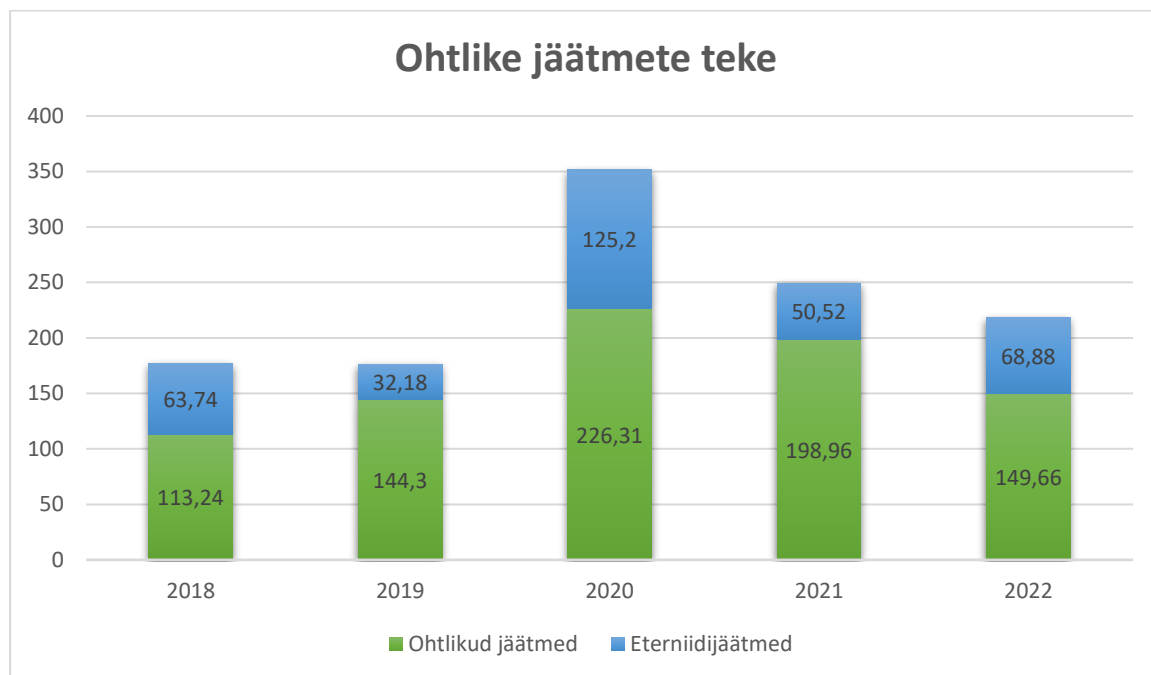
Ohtlikke jäätmeid tekib nii majapidamistes kui ettevõtetes. Majapidamistes jääb üle peamiselt vanu akusid, patareisid, värvijäätmeid, ohtlikke pakendeid, vanu ravimeid ja päevavalguslampe jmt. Ettevõtetes tekib nii spetsiifilisi tootmisjääke kui majapidamisega sarnaseid ohtlikke jäätmeid. Ohtlikud jäätmed peab eraldama nende tekkekohas, kuna need kujutavad ohtu nii inimese tervisele kui ka keskkonnale.

Ohtlike jäätmetena käsitletakse ka eterniidijäätmeid ja muid asbesti sisaldavaid ehitusmaterjale. Asbestist materjale enam ehituses ei kasutata, seega tekib kogu ohtlik materjal vanade ehitiste renoveerimise-lammutamise tulemusena.

Ohtlikud jäätmed tuleb viia Kergu või Tootsi ohtlike jäätmete kogumispunkti, Pärnu-Jaagupi või Vändra jäätmejaama või anda üle vastavat õigust omavale jäätmekäitlejale. Ravimid võib lisaks jäätmejaamadesse ja kogumispunktidesse viimisele viia lähimasse apteeki.

Võimaluse korral ja projekti rahastusel korraldatakse ka ohtlike ja eterniidijäätmete kogumisreide. Üldjuhul toimub kogumisring kevadeti ning info on leitav vallavalitsuse veebilehelt. Kogumisringide toimumist rahastatakse osaliselt Keskkonnainvesteeringute Keskuse toetusprogrammidest. Viimati toimusid eterniidijäätmete tasuta kogumised 2020. aastal Vändra ja Pärnu-Jaagupi jäätmejaamas ning kokku koguti 20,6 tonni eterniidijäätmeid.

Ohtlike jäätmete kogumisring toimus 2023. aasta kevadel, mille raames koguti kokku 1,8 tonni ohtlikke jäätmeid.

Joonis 9. Ohtlike jäätmete teke Põhja-Pärnumaa vallas 2018-2022 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaal).

Siinkohal tuleb arvestada, et koguse arvutamisel on kokku liidetud ohtlikud kasutuselt kõrvaldatud elektri- ja elektroonikaseadmed, ohtlikud ehitusjäätmed, teised ohtlikud jäätmed (näiteks värvijäägid, õlid, filtrid jne) ja ohtlikud tervishoiujäätmed.

Ohtlike jäätmete liigiti kogumise edendamisel ja ohutu käitlemise tagamisel on Põhja-Pärnumaa valla peamiseks eesmärgiks:

- jätkata ja parandada ohtlike jäätmete vastuvõtmist;
- jätkata võimalusel kogumisringide teostamist;
- rakendada tegevusi jäätmevaldajate teadlikkuse tõstmiseks nii ohtlike jäätmete kogumise kui üleandmise võimaluste osas.

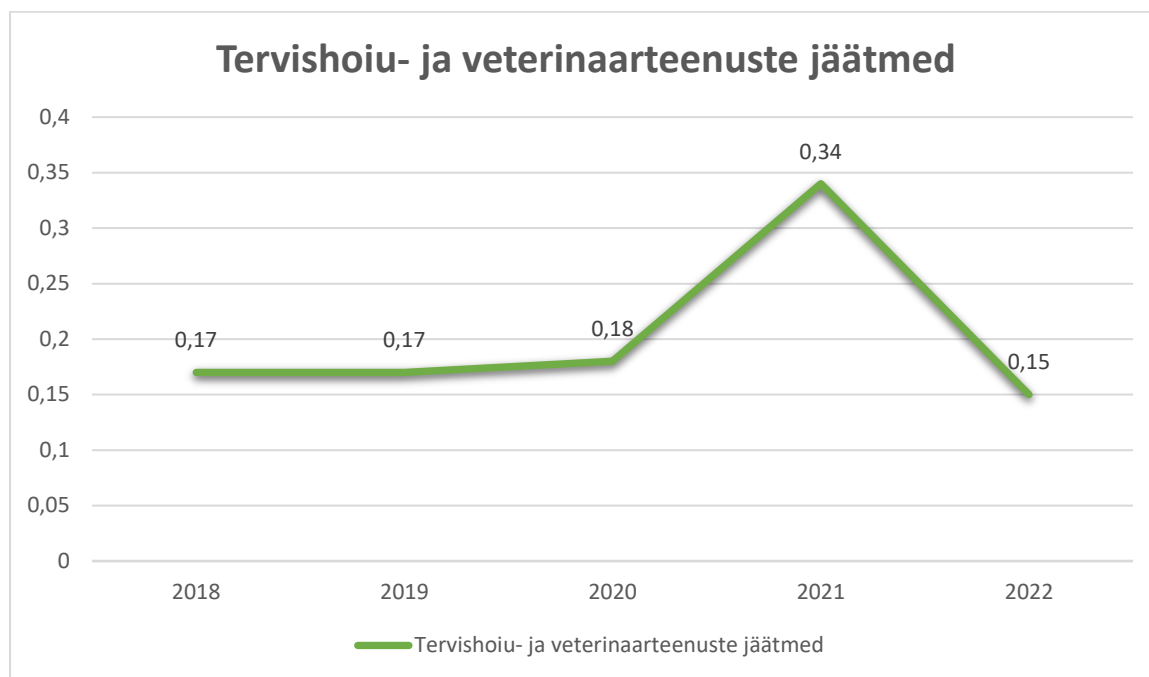
3.12. Tervishoiu- ja veterinaarteenuste käigus tekkinud jäätmete kogumine ja käitlemine

Tervishoiul tekkivate jäätmete käitluse riikliku juhendmaterjali järgi on riiklikul tasandil paika pandud tervishoiu jäätmete kogumispunktid teise ja kolmanda tasandi haiglate juures. Tervishoiuasutustes peab riskijäätmeid koguma kindlasti olmejäätmetest eraldi ja tekkivad jäätmed suunama käitlemiseks riskijäätmete käitlussüsteemi.

Ohtlike jäätmeid tekitavad ettevõtted (sh meditsiinasutused) peavad sõlmima ohtlike jäätmete üleandmiseks lepingu vastavat keskkonkakaitset omava ettevõttega. Ohtlike jäätmete kogumiseks peavad ettevõtted rajama või leidma spetsiaalse koha, mis on vastavalt märgistatud, ning kogumiseks tuleb kasutada spetsiaalset jäätmetaarat. Samuti peavad eelnimetatud ettevõtted vastu võtma ettevõttesisesed jäätmekäitluseeskirjad. Ohtlike jäätmete

kogumise ja üleandmisega seotud kulud katavad ettevõtted ise. Jäätmete üleandmise tõestamise aluseks on ohtlike jäätmete saatekiri.

Perioodil 2018-2022 on Keskkonnaagentuuri andmetel tervishoiuteenuste jäätmete teket olnud Põhja-Pärnumaa vallas vahemikus 0.15-0.34 tonni aastas (joonis 10).

Joonis 10. Põhja-Pärnumaa vallas tervishoiu- ja veterinaarteenuste jäätmete teke 2018-2022 aastal (allikas: JATS ja Keskkonnaportaal).

Tervishoiu asutuste jäätmete käitlemise täpsed tingimused sätestatakse jäätmehoolduseeskirjas. Tervishoiujäätmete käitlemise juhendmaterjalid on leitavad Terviseameti kodulehelt: <https://www.terviseamet.ee/et/nakkushaigused-menuu/tervishoiutootajale/nakkusohutuse-juhendid-ja-soovitused>

Põhja-Pärnumaa valla eesmärkideks on tagada oma haldusterritooriumil tegutsevate tervishoiu ja veterinaarteenuste osutajate poolt nõuetele vastava jäätmekogumise ja käitlemise korraldamine, teostades selleks koostööd nii ettevõtetega kui asjaomaste järelevalveasutustega.

3.13. Ehitus- ja lammutusjäätmete kogumine ja käitlemine

Ehitusjäätmed on ehitus-, remondi- ja lammutusjäätmed, mittekasutatav väljaveetav pinnas, puidu, metalli, betooni, telliste, ehituskivide, klaasi ja muude ehitusmaterjalide jäätmed, sh need, mis sisaldavad asbesti ja teisi ohtlikke jäätmeid, mis tekivad ehitamisel ja remontimisel ning mida ehitusobjektile tööd tegemiseks ei kasutata.

Ehitusjäätmete käitlemise küsimused tuleb lahendada juba ehitise projekteerimise etapis. Ehitise vastuvõtmisel tuleb muude dokumentide hulgas esitada õiend jäätmete nõuetekohase käitlemise kohta. Ehitusjäätmete käitlust reguleerib Põhja-Pärnumaa valla

jäätmehoolduseeskiri, mille alusel vastutab ehitusjätmete nõuetekohase käitlemise eest jäätmevaldaja kuni nende taaskasutamiseni või üleandmiseni jäätmevedajale.

Eraisikud saavad ehitusjätmeid üle anda Pärnu-Jaagupi ja Vändra jäätmejaamas ja kasutada jäätmekäitlusettevõtete teenuseid, ettevõtteid saavad kasutada jäätmekäitlusettevõtete teenuseid.

Tabel 7. Põhja-Pärnumaa valla ehitus- ja lammutusjätmete tekkemahud perioodil 2018-2022 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaal).

Jäätmeliik	2018	2019	2020	2021	2022
17 01 Betooni-, tellise-, plaadi- või keraamikatootesegud	58,56	2465,4	4,58	4,61	20,44
17 02 Puit, klaas ja plast	4,98	502,30	25,92	45,25	17,80
17 03 Bituumenitaolised segud	30,02	-	-	1,9	28,78
17 04 Metallid	997,47	529,58	780,99	1093,92	505,89
17 05 Kivid, pinnas ja süvenduspinnas	-	24 500,0	20,10	1,62	-
17 06 Asbesti sisaldavad materjalid	63,74	32,18	125,20	50,52	68,88
17 08 Kipsipõhised ehitusmaterjalid	1,7		0,32	-	0,10
17 09 Muu ehitus- ja lammutussegapraht	298,49	205,68	262,78	244,73	882,90
KOKKU	1454,96	28 235,14	1219,89	1442,55	1524,79

Ehitus- ja lammutusjätmete kogumise peamiseks eesmärgiks on jäätmekoguste ja jätmete ohtlikkuse vähendamine. Eesmärgi täitmisel on peamine roll tööde teostajal, kes mõistliku töökorralduse ja tööde parema organiseerimisega saab ehitus- ja lammutustöödel eelnimetatud jätmete teket vältida või koguseid vähendada.

Ettevõtte eesmärgiks peab olema:

- 1) suurendada korduskasutatavate materjalide kasutamist;
- 2) vähendada materjalide raiskamist tööde kõigil etappidel;
- 3) vähendada ohtlike ainete kasutamist;
- 4) eraldada ja koguda ehituse kõigis etappides tekkivad ohtlikud jätmed (asbesti sisaldavad materjalid, saastunud kivid, pinnas, immutatud puit);
- 5) eraldada lammutusjätmete hulgast turuväärtust omavad materjalid;
- 6) eraldada lammutusjätmete hulgast materjalid, mis võivad jätmete edasisel töötlemisel ja kasutamisel põhjustada ehitise kvaliteedi langust.

Ohtlike ehitus- ja lammutusjätmete kogumine ehitusobjektidel peab toimuma spetsiaalsetes kogumiskonteinerites ning tekkinud jätmed tuleb otse üle anda ohtlike jätmete käitluslitsentsi omavale ettevõttele.

Metallijäätmed

Metallijäätmete hulka kuuluvad jäätmed, mis peaaugult koosnevad värvilistest metallidest, mustmetallidest või nende sulamitest. Ligikaudu 80% olmejäätmete hulka liigituvast metallist on metallpakend. Metallijäätmete kokkuostuhind on taganud taaskasutamise, vaid väike osa satub prügilasse koos olmejäätmete või ehitusprahiga. Metallijäätmeid saab üle anda vanametalli kokkuostjatele või viia Pärnu-Jaagupi või Vädra jäätmejaama.

Puidujäätmed

Puidujäätmete taaskasutamisel tuleks eelkõige tähelepanu pöörata nende taaskasutamisele läbi soojusenergia tootmise. Mittepõlevate või raskesti põlevate puidujäätmete kõrvaldamine või taaskasutamine toimub vastavat jäätmekäitleja registreerimistõendit, jäätmeluba või keskkonnakompleksluba omavas jäätmekäitluskohas. Ohtlike ainetega töödeldud puidujäätmeid käsitletakse ohtlike jäätmetena ning need tuleb üle anda otse ohtlike jäätmete käitluslitsentsi ja jäätmeluba omavale ettevõttele. Puidujäätmeid võetakse vastu Pärnu-Jaagupi ja Vädra jäätmejaamas.

3.14. Jäätmekäitluskohad Põhja-Pärnumaa vallas

Jäätmekäitluskohtade rajamisel tuleb arvestada nende kaugust olulisematest omavalitsuse territooriumil asuvatest tõmbepunktidest, et ühildada elanike oluliste tegemistega ka sorteeritud jäätmete ära andmine ja vältida selleks lisakulutuste tegemist. Käesoleval ajal on omavalitsustes jäätmete liigiti kogumiseks kasutuses mitmed erinevad jäätmekäitluskohad ja -viisid.

Jäätmeseadusele vastavalt tuleb jäätmete kõrvaldamisel ja segaolmejäätmete taaskasutamisel, läheduse põhimõtet rakendades, vedada jäätmed lähimasse nõuetele vastavasse prügilasse või jäätmejaama, kus toimub edasine jäätmete töötlemine.

Keskkonnaagentuuri andmebaasi Keskkonnaportaali andmetel asuvad Põhja-Pärnumaa vallas jäätmekäitluskohana elanikkonnale kasutamiseks Kergu ja Tootsi jäätmepunktid ning Pärnu-Jaagupi ja Vädra jäätmejaamad. Ülejäänud jäätmekäitluskohad on seotud ettevõtete tegevusega (OÜ Forek Anelema II dolokivikarjäär, OÜ Raja KT Kaido jäätmekäitluskoht, OÜ Kaisma Kärde veisefarm, OÜ Halinga Langerma farm, AS Vädra Sõõrike veiselaut ja Viratsaare noorlooma veisefarm).

Põhja-Pärnumaa vallas asub kaks jäätmejaama – Pärnu-Jaagupi ja Vädra. Keskkonnaministri määruse järgi „Olmejäätmete liigiti kogumise ja sortimise nõuded ja kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused“ peab jäätmejaama tehniline varustus tagama vähemalt järgmiste olmejäätmeliikide vastuvõtmise elanikkonnalt:

- paber ja kartong (20 01 01);
- plastid (20 01 39);
- metallid (20 01 40);
- klaas (20 01 02);
- biolagunevad aia- ja haljastujäätmed (20 02 01);
- biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed (20 01 08);
- bioloogiliselt mittelagunevad aia- ja haljastujäätmed (20 02 02, 20 02 03);
- pakendid (15 01), sealhulgas paber- ja kartongpakendid (15 01 01), plastpakendid (15 01 02), puitpakendid (15 01 03), metallpakendid (15 01 04), komposiitpakendid (15 01 05), klaaspakendid (15 01 07) ja tekstiilpakendid (15 01 09);

- puit (20 01 38);
- tekstiil (20 01 10, 20 01 11);
- suurjäätmed (20 03 07);
- probleemtoodete jäätmed (20 01 21*, 20 01 23*, 20 01 34, 20 01 35*, 20 01 36);
- ravimijäätmed (20 01 32, 20 01 31*, 20 01 95*, 20 01 96*, 20 01 97*, 20 01 98*);
- ohtlikke jäätmeid (20 01) ning olmes tekkinud ohtlikke aineid sisaldavad või nendega saastunud pakendid (15 01 10)*.

Jäätmejaamades võib toimuda nende jäätmete esmane töötlemine, kokkupressimine mahu vähendamise ja transportimise eesmärgil ja millele on antud asjaomane keskkonnakaitsetuba.

Jäätmejaamad on oluliseks jäätmehooldussüsteemi osaks, kus piirkonna kohalikud elanikud saavad üle anda sorteeritud jäätmeid. Jäätmejaamades ei hakata jäätmeid ladestama ega ole kavandatud rajada ka sorteerimistehast. Taaskasutatavad jäätmed suunatakse ümbertöötlemisse, ladestamisele kuuluvad jäätmed viiakse jäätmejaamadest edasi prügilasse.

3.14.1 Pärnu-Jaagupi jäätmejaam

Jäätmejaam on mõeldud eelkõige kodumajapidamistest pärinevate jäätmete kogumiseks ja edasisele käitlemisele suunamiseks.

Pärnu-Jaagupi jäätmejaam asub Soo tn 5, Pärnu-Jaagupi alev. Jäätmejaam avati 2009. aastal. Jäätmekava koostamise ajal on jäätmejaama operaatoriks Eesti Keskkonnateenused AS.

Pärnu-Jaagupi jäätmejaamas võetakse elanikelt tasuta vastu paberi- ja pakendijäätmeid, taaskasutatavat mööblit, vanametalli, vanarehve, ohtlikke jäätmeid, elektroonikaromusid, kodumajapidamises tekkinud plasti, majapidamisklaasi ja puitu.

Tasu eest on võimalik üle anda ehitus-lammutusjäätmeid, rõiva ja tekstiilijäätmeid, biolagunevaid aia- ja haljastujäätmeid, bioloogiliselt mittelagunevaid aia- ja haljastujäätmeid, suurjäätmeid, lehtklaasi.

Tabel 8. Pärnu-Jaagupi jäätmejaamas kogutud jäätmekogused aastatel 2019 ja 2022 (allikas: jäätmejaama operaatorite jäätmearuanded)

Jäätmekood	Jäätmeliik	2019	2022
15 01 01	Paber- ja kartongpakendid	0,872	0,065
15 01 04	Mustmetallpakendid	-	0,82
15 01 06	Segapakendid	0,096	1,482
17 05 06*	Eterniit	1,02	3,30
17 01 07	Betooni-, tellise-, plaadi- või keraamikatootesegud	2,50	-
17 04 05	Raud ja teras	4,004	0,80
17 09 04	Ehitus- ja lammutusjäätmed	5,64	9,43
20 01 01	Paber ja kartong	1,75	3,32
20 01 23* 20 01 35*	Elektri- ja elektroonikajäätmed	24,66	17,86
20 03 07	Suurjäätmed	30,32	5,47
16 01 03	Vanarehvid	-	6,0
*	Ohtlikud jäätmed	11,10	5,55
Kokku		81,96	54,10

KIKi toetusel avati 2013. aastal Pärnu-Jaagupi jäätmejaama ehituse II etapina reoveepuhasti juures kompostimisväljak.

2021. aastal soetati KIKi projekti raames Pärnu-Jaagupi jäätmejaama autokaal. Projekti rahastas Keskkonnaministeerium rahvusvahelise kliimakoostöö vahenditest. Toetust taotleti keskkonnaministri 22.06.2020 määruse nr 36 „Jäätmete liigiti kogumise lahendusteks kohalikes omavalitsustes antava toetuse andmise tingimused ja kord“ alusel.

3.14.2 Vändra jäätmejaam

Vändra jäätmejaam rajati Vändra alevisse aadressiga J. V. Jannseni 3a, mis avati 2010. aastal. Jäätmejaama ehitamist finantseeris SA Keskkonnainvesteeringute Keskus ning Vändra Alevivalitsus ja Vändra Vallavalitsus.

Jäätmejaam on spetsiaalselt rajatud tehniliselt varustatud jäätmekäitluskoht (detailplaneeringu ja projekti alusel), kuhu on paigutatud taaskasutatavate jäätmete kogumiseks ja esmaseks töötlemiseks kogumiskonteinerid, sh ohtlike jäätmete kogumiskonteiner. Jäätmejaamas on ka olmehoone, kus toimub kasutuskõlblike ja suuregabriidiliste jäätmete (mööbli, kodumasinate, majatarvete jms) kogumine ja jaotamine.

Jäätmejaamas on loodud tingimused, mis võimaldavad elanikelt vastu võtta kodumajapidamises tekkinud järgnevaid taaskasutatavaid jäätmeid: vanapaberi ja papijätmeid, segapakendijätmeid, ohtlike jäätmeid, elektri- ja elektroonikajätmeid, puidujätmeid, plastijätmeid, metallijätmeid, klaasijätmeid, suurjäätmeid, vanarehve, rõiva- ja tekstiilijätmeid, aia- ja haljastujätmeid, bioloogiliselt mittelagunevaid aia- ja haljastujätmeid, asbesti sisaldavaid ehitusjäätmeid, ehitus- ja lammutusjäätmeid. Kompostimisväljak asub Vändra alevi reoveepuhasti juures.

Tabel 9. Vändra jäätmejaamas kogutud jäätmekogused aastatel 2019 ja 2022 (*allikas: jäätmejaama operaatorite jäätmearuanded*)

Jäätmekood	Jäätmeliik	2019	2022
15 01 01	Paber- ja kartongpakendid	4,01	3,86
15 01 02	Plastpakendid	0,08	-
15 01 04	Mustmetallpakendid	1,98	1,102
15 01 06	Segapakendid	3,42	0,16
15 01 07	Klaaspakendid	0,11	0,46
17 02 02	Aknaklaas	3,07	-
17 05 06*	Eterniit	24,80	3,305
17 04 05	Raud ja teras	-	0,88
17 09 04	Ehitus- ja lammutusjäätmed	57,77	39,54
19 12 02	Teraspleki segajätmed	3,45	-
20 01 11	Tekstiilijätmed	8,22	8,94
20 01 23*	Elektri- ja elektroonikajätmed	52,68	20,71
20 01 35*			
20 01 36			
20 01 40	Metallid	3,45	-
20 03 01	Segaolmejäätmed	16,18	-
20 03 07	Suurjäätmed	26,24	18,43
16 01 03	Vanarehvid	7,89	18,06
*	Ohtlikud jäätmed	8,57	5,58
Kokku		221,92	121,03

3.14.3 Kergu ja Tootsi jäätmepunktid

Vallas asuvad Kergu ja Tootsi liigiti kogutud jäätmete jäätmepunktid.

Kergu jäätmepunkt on ehitatud koostöös EJHK-ga 2008. aastal ning selle ehitamise põhirahastaja oli SA Keskkonnainvesteeringute Keskus. Jäätmepunktis saab üle anda ohtlikke jäätmeid, elektri- ja elektroonikajäätmeid ning vanarehve.

Tabel 10. Kergu jäätmepunktis kogutud jäätmekogused aastal 2022 (allikas: kogumispunkti operaatori 2022.a jäätmearuanne)

Jäätmekood	Jäätmeliik	2022
15 01 10*	Ohtlike aineid sisaldavad pakendid	0,057
20 01 21*	Luminesentslambid ja muud elavhõbedat sisaldavad jäätmed	0,061
20 01 23*	Külmkapid	0,56
20 01 26*	Õli ja rasv	0,045
20 01 27*	Vanad värvid, trükivärvid, liimid ja vaigud	1,015
20 01 33*	Vanad patareid ja akud	0,036
20 01 98*	Vanad ravimid	0,021
Kokku		1,795

Tootsi jäätmepunktis saab tasuta ära anda segapakendeid, ohtlike jäätmeid, elektri- ja elektroonikajäätmeid, vanarehve. Lisaks võetakse tasu eest vastu suurjäätmeid ning lehtklaasi.

Tabel 11. Tootsi jäätmepunktis kogutud jäätmekogused aastal 2022 (allikas: kogumispunkti operaatori 2022.a jäätmearuanne)

Jäätmekood	Jäätmeliik	2022
15 01 06	Segapakendid	0,039
15 01 10*	Ohtlike aineid sisaldavad pakendid	0,032
17 02 02	Aknaklaas	1,20
20 01 27*	Vanad värvid, trükivärvid, liimid ja vaigud	0,486
20 03 07	Suurjäätmed	4,98
Kokku		6,737

Jäätmepunktide ülesanne on laiendada liigiti kogutavate jäätmete kogumisvõrgustikku ning toetada Pärnu-Jaagupi ja Vändra jäätmejaama tööd, et tagada jäätmejaamast kaugemal elavatele inimestele jäätmete liigiti kogumise võimalus tekkekoha lähedal.

4. ANDMEID MINEVIKUS SAASTUNUD JÄÄTMEKÕRVALDAMISKOHTADE NING NENDE KORRASTAMISEKS VÕETAVATE MEETMETE KOHTA

Keskkonnaagentuuri andmetel ei asu Põhja-Pärnumaa valla territooriumil riikliku tähtsusega jääkreostuskoldeid.

Põhja-Pärnumaa vallas asunud endised Vahenurme, Libatse, Pärnu-Jaagupi, Vändra, Kergu ja Kaisma prügilad on jäätmete ladestamiseks suletud ning korrastatud. Viimased teostatud seirete tulemused on olnud korras, aktiivset seiret enam ei teostata. Jäätmete ladestamist endistele prügilatele ei ole täheldatud, seetõttu täiendavaid meetmeid suletud prügilate korrastamiseks ei ole vajalik kasutusele võtta.

5. HINNANG JÄÄTMEVOOGUDELE TULEVIKUS

Peamised jäätmeteket mõjutavad tegurid on üldine majanduslik olukord ning rahvaarvu muutus. Reeglina suureneb olmejäätmete teke koos elanikkonna majandusliku seisundi paranemisega ning elanikkonna pideva vähenemisega kaasneb ka jäätmetekke vähenemine.

Viimastel aastatel on Põhja-Pärnumaa vallas olmejäätmete teke olnud kahanevas trendis. Sarnaselt on igal aastal vähenenud ka segaolmejäätmete teke. Lähtudes valla jäätmetekke senisest dünaamikast võib prognoosida, et segaolmejäätmete osakaal langeb edasi seoses jäätmete liigiti kogumisega. Elanikkonna keskkonnateadlikkuse arendamine aitab küll eeldatavalt kaasa jäätmete liigiti kogumise paranemisele, lisaks muutub kõikidele jäätmevaldajatele kohustuslikuks nii mitmegei jäätmeliigi eraldi kogumine, mis omakorda vähendab segaolmejäätmete kogust, kuid samal ajal suurendab liigiti kogutud jäätmete kogust.

Teiste jäätmeliikide (suurimateks on ehitus- ja lammutusjäätmete, erinevad tootmisjäätmed) teket mõjutab enim era- ja ettevõtlussektori tegevused antud jäätmete tekitamisel, mis omakorda on mõjutatud üldises majandusolukorrast ning valda uute ettevõtete tekkimisest.

Euroopa Liidu poolt ellu kutsutud kliimaneutraalsuse saavutamise ja ringmajanduslikule majandusmudelile ülemineku eesmärk nõuab muutusi ka jäätmete käitlemises, pannes fookuse jäätmematerjalide väärdandamisele. Jäätmete minimaalses mahus sorteerimisest ja ajutisest vaheladustamisest enam ei piisa ning vältimatu on uute investeeringute teostamine kaasaegsetesse sorteerimis- ja ringlussevõtu lahendustesse. Riigi poolt planeeritavad uued piirangud jäätmete ladestamisel annavad omakorda positiivse tõuke liigiti kogumise süsteemi arengule ja vajalikkusele, mis omakorda peaksid looma eeldused kvaliteetsema andmestiku tekkeks kõikide jäätmeliikide osas.

Jäätmevoogude arengu seiret ja analüüsi teostab Põhja-Pärnumaa vallavalitsus koostöös MTÜ-ga Eesti Jäätmehoolduskeskus. Analüüside alusel planeeritakse vajaminevaid muudatusi jäätmete tulemuslikumaks käitlemiseks.

6. JÄÄTMETEKKE VÄLTIMINE

Jäätmetekke vältimine on jäätmehierarhia kõige prioriteetsem tase, mida tuleks arvestada ja eelistada jäätmekäitluse korraldamisel. Jäätmetekke vältimise alla loetakse:

- otsest vältimist – mõistlik tarbimine, keskkonda ja ressursse säästev tootmine
- korduskasutust – toote uuesti kasutamine esialgsel otstarbel
- korduskasutuseks ettevalmistamist –remontimine, ümberdisainimine, kontrollimine jne.
-

Jäätmetekke vältimise võimalused sõltuvad paljudest teguritest nagu majandusolukord, tarbijate teadlikkus, ressursitõhususe ja jäätmetekke vältimise meetmete rakendamise ulatus jne.

Olmejäätmete tekke vältimise edendamisel on peamine roll täita elanikkonnal, kelle teadlikkusest ja tarbimisharjumustest sõltub suuresti nii pakendijäätmete, toidujäätmete kui ka muude olmejäätmete tekkekoguse vähendamine. Elanikkonna teadlikkuse tõstmisel, teabe levitamisel ja jäätmete vältimisele suunatud initsiatiivide toetamisel ning vastavate tingimuste

loomisel (nt kasutatud toodete korduskasutuseks tingimuste loomine) on omakorda võtmeroll kohalikul omavalitsusel. Oluline on arvesse võtta, et elanikel ja ettevõtetel peab olema võimalus panustada jäätmetekke vältimisse ja korduskasutusse.

Jäätmetekke vältimisele aitab olulisel määral kaasa teadlikkuse tõstmine, mis on suunatud nii omavalitsuse, ettevõtete kui ka tarbijate/elanikkonna teadlikkuse ja teadmiste suurendamiseks. Korduskasutuse suurendamiseks on üheks võimaluseks luua jäätmejaamades tingimused, kus inimestel oleks võimalik ära anda kasutatud ja kasutuskõlblikku mööblit, kodumasinaid, kasutatud rõivaid jne.

6.1. Avalikel üritustel jäätmetekke vältimine

Kõikidel avalikel üritustel tuleb rakendada jäätmete liigiti kogumist. Tulenevalt 02.07.2019. a jõustunud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist (EL) 2019/904 teatavate plasttoodete keskkonnamõju vähendamise kohta, on vajalik rakendada meetmeid, millega tagatakse ühekordselt kasutatavate plastist joogitopside (sh nende korkide ja kaante) ja toidupakendite tarbimise pidev vähenemine. Lisaks tuleb avalikel üritustel soosida liigiti jäätmete kogumist, et vältida biolagunevate, pakendijäätmete ja olmejäätmete segunemist. Avalikel üritustel peab toidu ja joogi serveerimiseks kasutama korduskasutatavaid anumaid ja söögiriistu (alates 01.01.2024).

6.2. Mere- ja muude veekogude prügi vältimine

Kuna Põhja-Pärnumaa vald ei piirne merega, ei käsitleta jäätmekavas eraldi mereprügi vältimise, vähendamise ja koristamise meetmed. Veekogude äärsetel aladel, mida kasutatakse puhke- ja rannaalana peab selle ranna haldaja korraldama rannaala koristuse ja vältima kogumisvahendite üle täitumist.

6.3. Keskkonnasäästlike lahenduste rakendamine asjade ja teenuste hankimisel

Jäätmetekke vältimisel ja vähendamisel on oluline rakendada ringmajanduse põhimõtteid ja tegevuse elukaare hindamise tegevusi kõikide Põhja-Pärnumaa valla poolt ostetavate teenuste ja asjade osas, samuti valla õigusaktide tingimuste kujundamisel, mis avaldavad mõju ressursside kasutamisele (nt ehitustegevustes ringmajanduse põhimõtete rakendamise nõudmine).

Keskkonnasäästlikud riigihanked on üheks parimaks võimaluseks hankida parima keskkonnamõjuga teenuseid ja varasid.

Keskkonnasäästliku riigihankena defineeritakse Euroopa Liidus protsessi, mille käigus avalik sektor soetab toote, teenuse või töö, millel on vähendatud keskkonnamõju kogu elutsükli vältel võrreldes seda toote, teenuse või tööga, millel on samasugune primaarne funktsioon.

Keskkonnasäästlike riigihankeid on kolme peamist tüüpi:

süsteemi tasandi hanked: ostja kasutab riigihanget toote ostmisel lepinguna nii, et tekib toote taas- või korduskasutus. Üheks võimaluseks on osta toode koos kohustusega see tarnijal tagasi võtta ja taaskasutada (ka rent, liising) või soetada toote asemel kasutusteenus.

Tarnija tasandi hanked: hankija kirjeldab hangitava toote või teenuse loomise protsessi nii, et see vastaks ringmajanduse põhimõtetele.

Toote tasandil: hankija kirjeldab hangitava toote/teenuse tehnilised omadused, mis väljendavad selle toote/teenuse keskkonnasäästlikust.

6.4. Jäätmete ladestamise vältimine ja vähendamine

Põhja-Pärnumaa vallas kogutavate jäätmete käitlemisel on eesmärgiks nende taaskasutusse suunamine suurimas võimalikus mahus. See eesmärk kehtib kõikide jäätmeliikide osas. Jäätmete ladestamise vältimiseks on vajalik tagada järgmiste tegevuste tulemuslikkus:

- tagada jäätmete tekkekohal liigiti kogumine kõrge liigilise ja jäätmematerjalide füüsilise puhtuse osas;
- jäätmetele käitlusteenuste eraldi hankimine, kus on eelistatud jäätmete taaskasutamise toimingute rakendamine. Taaskasutamise toimingud peavad olema otstarbekad, s.t ei tohi tekitada täiendavaid ebamõistlikke keskkonnakoormuseid ega olla jäätmevaldajatele ebamõistlikult kalli hinnaga teenus;
- tugevdada koostööd teiste kohalike omavalitsustega pikaajaliselt toimivate ja vajaminevaid tulemusi tagavate käitluslahenduste arendamisel;
- luua jäätmete alaste tegevuste monitoorimise süsteem;
- luua selged regulatiivsed tingimused ja propageerida biolagunevate jäätmete kohtkompostimise võimalusi;
- teostada süsteemseid teavitustegevusi jäätmete liigiti kogumise kvantiteedi ja kvaliteedi tõstmiseks;
- jätkata korraldatud jäätmeveo mudeli arendamist;
- jätkata biolagunevate jäätmete äravedu korraldatud jäätmeveo raames ka järgneval jäätmeveo perioodil;
- jätkata pakendijäätmete kogumist üle valla ning liikuda tekkekohal kogumise poole ja laiendada pakendikotiteenus. Pakendipunktide võrgustik vajab pidevat monitoorimist ning sealjuures sobivate asukohtade määramist, heakorra tagamist. Segapakendite kogumine avaliku kogumisvõrgustiku raames tuleb viia minimaalseks.

Põhja-Pärnumaa vallal on ülalkirjeldatud tegevuste planeerimisel ja elluviimisel partneriks MTÜ Eesti Jäätmehoolduskeskus.

7. JÄÄTMEHOOLDUSE ARENDAMINE

7.1. Jäätmete liigiti kogumise ja taaskasutamise edendamine

Jäätmeseadus määrab Põhja-Pärnumaa valla ülesandeks korraldada jäätmete liigiti kogumist selliselt, et oleks tagatud nende taaskasutamine võimalikult suures ulatuses. Liigiti kogumise edendamisel on kandvaks eesmärgiks jäätmeseaduse § 136³ lõigetes 1 ja 2 nimetatud olmejäätmete ringlussevõtu sihtarvude täitmine. Kõik taaskasutamise, s.h ringlussevõtu sihtarvud on esitatud peatükis 8 jäätmehoolduse eesmärgid tabelis 12.

Jäätmekava koostamise ajal on võimalik olemasolevate andmete põhjal statistiliselt hinnata, millisel määral on Põhja-Pärnumaa vald erinevaid jäätmeliike liigiti kogunud. Samas puuduvad andmed, millises mahus ja millisel viisil on Põhja-Pärnumaa valla jäätmeid reaalset taaskasutusse suunatud. Liigiti kogumine ei tähenda automaatselt jäätmete taaskasutamist ega ringlusse suunamist.

Liigiti kogumise edendamiseks on vajalik rakendada nõuetekohane kogumislahendus kogu Põhja-Pärnumaa valla haldusterritooriumil ja kõikide jäätmevaldajate osas, s.t hõlmata korraldatud jäätmeveoga kõik jäätmevaldajad ning teostada regulaarset järelevalvet liigiti kogumise kvaliteedi osas.

Käesoleva jäätmekava perioodil on liigiti kogumise ja taaskasutamise vaates kaks peamist eesmärki:

- 1) biolagunevate jäätmete tekkekohal liigiti kogumise ja kompostimise korraldamine, mis annab määrava mõju olmejäätmete taaskasutamise edendamisele.
- 2) muude olmeliste jäätmeliikide tekkekohal kogumine viisil, mis võimaldab nende jäätmeliikide edasist taaskasutamist ladestamise ja energeetilise kasutuse asemel.

Antud eesmärgi saavutamiseks fikseeriti vajalikud asjakohased tingimused Põhja-Pärnumaa valla jäätmehoolduseeskirjas ja määrati tingimused jäätmete veole ja käitlemisele.

Jäätmematerjalide lokaalse taaskasutamise edendamiseks saab Põhja-Pärnumaa vald luua valmisoleku võtta valla haldusterritooriumil kasutusse valla biolagunevatest jäätmetest toodetud komposti.

Ettevõtlussektori jäätmete tekke ja käitluse osas, mis ei ole korraldatud jäätmeveoga hõlmatud, on vajalik saada Põhja-Pärnumaa valla poolne ülevaade järgmises:

- milliseid isikud milliseid jäätmeid tekitavad;
- miks jäätmed tekkivad (s.t sisendinfo tootmisprotsesside tõhustamise vajaduse analüüsiks);
- kuidas jäätmeid käideldakse;
- kas ja milles saab Põhja-Pärnumaa vald ettevõtteid toetada nende tegevuste tõhustamiseks jäätmetega seoses;
- jäätmetest tulenevate keskkonnanriskide kaardistamine koos riskide maandamise meetmete väljatöötamisega koostöös ettevõtetega;
- millised on muud tegevused ja meetmed, mis toetavad Põhja-Pärnumaa valla ettevõtluskeskkonna arengut jäätmehoolduse tegevuste aspektist.

Eeltoodud eesmärgi saavutamiseks on otstarbekas kehtestada ettevõtetele nn ettevõtte jäätmekava nõue. Kava koostamise nõue kehtestamine toimub jäätmeseaduse alusel.

7.2. Pakendite ja pakendijäätmete käitlemise kava

Olemasolevate pakendijäätmete kogumise mahutite andmed (seisuga 01.08.2023), mis sisaldavad asukohta, mahutitesse kogutavat jäätmeliiki ning vastutavat taaskasutusorganisatsiooni on välja toodud tabelis 5.

Pakendiseaduse § 17¹ kohaselt peab taaskasutusorganisatsioon tagama, et kogumiskohtade tihedus iga taaskasutusorganisatsiooni kohta oleks järgmine:

- 1) kui tiheasustusega alal on asustustihedus rohkem kui 1000 elanikku ühel ruutkilomeetril – vähemalt üks kogumiskoht jäätmevaldajast 500 meetri raadiuses;
- 2) kui tiheasustusega alal on asustustihedus rohkem kui 500 elanikku ühel ruutkilomeetril – vähemalt üks kogumiskoht jäätmevaldajast 1000 meetri raadiuses;
- 3) kui asustustihedus on alla 500 elaniku ühel ruutkilomeetril – kohaliku omavalitsuse territooriumil paiknevates asulates, arvestusega üks kogumiskoht 500 elaniku kohta.

Pakendiseadus sätestab, et kogumiskonteinerite miinimumarv ja miinimummaht ning nende tühjendamissagedus lepitakse iga kogumiskoha kohta kokku taaskasutusorganisatsiooni ja kohaliku omavalitsuse vahel.

Tänane pakendite kogumissüsteem tuleb üle vaadata. Avalikud konteinerid on amortiseerunud ja rikuvad üldist ilmet. Konteinerite tühjendamise sagedus ei vasta tegelikule täituvusele ja tihti on konteinerid ületäitunud. Tühjendamise logistika ei võimalda konteinereid vastavalt vajadusele tühjendada. Segapakendid on olemuselt kõige suurema tekkemahuga olmeline jäätmeliik, mille kogumine avaliku võrgu kaudu ei ole olnud efektiivne ja on tekitanud olulisi probleeme kogutud jäätmete kvaliteedi ja liigilise puhtuse osas. Samuti soosib avalik kogumisvõrk kui anonüümne lahendus liigiti kogumise nõuete rikkumist ning toob kaasa pidevaid jäätmereostusi, mille koristamine tekitab Põhja-Pärnumaa vallale täiendavaid kulusid. Klaaspakendid on jäätmeliik, mille suunamine materjalina ringlusesse on võimalik 100% lähedases mahus, mistõttu on oluline seda jäadet võimalikult efektiivselt koguda.

Kuna minimaalne nõue segapakendi kogumiseks konteinerite arvu näol on täidetud, tuleb liigiti kogumise suurendamiseks lisaks kasutusele võtta muid meetmeid. Pakendijäätmete liigiti kogumise ja taaskasutuse määra on võimalik suurendada juba juurdunud pakendite eraldi kogumist veelgi edendades. Seetõttu on oluline muuta pakendite eraldi kogumine elanikkonnale mugavamaks ja teha intensiivsemat teavitustööd. Mugavust loob nii pakendikotiteenus kui ka konteinerite lähedus pakendijäätmete tekkekohale. Pakendite viimine vastavasse konteinerisse ei tohi olla ebameeldiv toiming (prügi vedeleb ümbruses, konteinerid on ületäitunud, pole tökorras või on määrdunud ja haisevad). Avalikud pakendikonteinerid peaksid asuma seal, kus jäätmevaldajad nagnüü käivad – eelkõige kaupluste vahetus läheduses ja suuremate kortermajade juures, hajaasustusega piirkondades ka suuremates küldes.

Põhja-Pärnumaa valla jäätmete liigiti kogumise eesmärgiks on vähendada segaolmejäätmete tekke mahtu, suurendada jäätmete ringlussevõtmist ja muud taaskasutamist kontrollitud viisil. Eeltoodust tulenevalt rakendatakse tulevikus korraldatud jäätmeveo raames segapakendite ja klaaspakendite kohtkogumist ja vedajale üleandmist, mis loob tiheasustusosal asuvatele jäätmevaldajatele mugava lahenduse jäätmete tekkekohal üleandmiseks ning toetab valla eesmärkide saavutamist.

Jäätmete liigiti kogumise edendamine eeldab jätkuvat ja regulaarset teavitamist. Teavitustöö käigus tuleb infot levitada meedias, ajalehes, internetis, kauplustes, valla avalikes teabepunktides. Vajalik on pidev inimeste informeerimine pakendite liigiti kogumise vajadusest ning pakendijäätmete konteinerite sihtotstarbest vältimaks pakendikonteinerite kasutamist olmejäätmete tarbeks. Elanikkonna teavitamine on pidev tegevus, mida tuleb teha kogu jäätmekava perioodil 2024–2029.

7.3. Korraldatud jäätmeveo rakendamine

Korraldatud jäätmeveoga on vajalik hõlmata kõik need jäätmeliigid, mille kogumine ja käitlemine toimub arusaadavatel tingimustel ning mille edasine käitlemine otseselt toetab Põhja-Pärnumaa valla eesmarke olmejäätmete ringlussevõtu sihteesmärkide osas:

- korraldatud jäätmeveo raames korraldatakse tekkekohalt vähemalt biojäätmete, plast- ja metallpakendite ning paberi ja kartongi kogumine lisaks segaolmejäätmetele.
- Korraldatud jäätmeveoga võib jätkuvalt koguda ka teisi jäätmeliike, näiteks suurjäätmeid, tekstiilijäätmeid, klaaspakendeid.

Jäätmete liigiti kogumisel peab olema tagatud tegevuse otstarbekus, s.t iga tegevus peab olema majanduslikult otstarbekas, jäätmevaldajale arusaadav ja teostatav ning looma kontrollitavat väärtust jäätmete taaskasutamisel. Vastavat otstarbekust reguleeritakse jäätmehoolduseeskirja tingimustega.

Eesmärgiks on Põhja-Pärnumaa valla jäätmetekitajate 100%-line hõlmamine jäätmeveoga olmejäätmete osas, mis võimaldab:

- vältida tekkivate jäätmete väärkäitlemist,
- tagada teenuste kvaliteeti ja teenuste kulupõhist hinnastamist,
- tagada andmete haldamist vajalike analüüside ja juhtimisotsuste langetamiseks.

Korraldatud jäätmeveost vabastamine saab toimuda ainult põhjendatud tingimustel vastavalt jäätmeseadusele ja jäätmehoolduseeskirjale.

Lisaks jäätmeveohankele tuleb läbi viia jäätmete käitlusteenuse hange, millega leitakse kogutavatele jäätmetele sobiv käitluslahendus ning tagatakse seeläbi ringlussevõtu sihtarvu saavutamine. Sihtarvu saavutamiseks on võimalik käitlushangetes nõuda eri jäätmeliikide puhul eri tasemel ringlussevõttu. Erinevatele jäätmeliikidele võib hankida erinevad käitluslahendused. Omavalitsus ei hangi pakendijäätmete käitlusteenust, kuna nende käitluse korraldavad taaskasutusorganisatsioonid.

7.4. Jäätmetekitajate teadlikkuse tõstmine

Jäätmekavaga püstitatud eesmärkide elluviimine eeldab elanike kaasamist ja vastavat selgitustööd. Jäätmete tekke vähendamine, jäätmete sorteerimine ja käitlemine tekkekohas sõltub suurel määral elanike valmisolekust jäätmehoolduse reegleid mõista ja rakendada, seeläbi jäätmekäitluses seatud eesmärke saavutada.

Põhja-Pärnumaa vald suurendab elanike teadlikust läbi järgmiste tegevuste:

- **üldise jäätmealase teabe edastamine** – hõlmab konkreetse teabe edastamist, mis kirjeldab iga jäätmeliiki ja iga jäätmekäitluse toimingute reegleid. Oluline on teavitada elanikke jäätmekäitluse üldistest põhimõtetest, eri jäätmeliikide iseloomust ja jäätmetele kehtivatest käitlusnõuetest ning nende taaskasutamise positiivsest efektist keskkonnale;
- **elanikkonna teavitamine jäätmehoolduse korraldusest** – hõlmab pidevat ajakohastatud jäätmehooldusalase informatsiooni levitamist Põhja-Pärnumaa valla veebilehel, sotsiaalkanalites ja vallalehes Valla Teataja vähemalt kaks korda aastas. Lisaks kajastama jäätmenõustamise alased tegevusi sh jäätmealaste ja tootjavastutuslaste teavituskampaaniate vahendamist omavalitsuse veebilehel ning eeskujuliku jäätmekäitumise tunnustamist. Siinkohal on koostöö nii avaliku sektori kui ka erasektori esindajatega vajalik, et ellu viia ühiseid teavituskampaaniaid ja projekte;
- **jäätmealaste juhendmaterjalide levitamine arvestades seejuures erinevate sihtgruppide vajadustega ja neile suunatud eesmärkidega** – hõlmab pakendijäätmete kogumiskonteinerite asukohtade kohta info levitamist korteriühistutes ja eramajapidamistes, sh pakendite sortimisjuhise tutvustamist elanikele. Oluline on elanike teavitamine ohtlike jäätmete liigiti kogumise võimalustest ja vajalikkusest. Tuleb koostada ja elanike seas levitada juhendmaterjale biojäätmete, sh kompostimise võimaluste ja komposti kasutamise kohta ning paberi ja kartongi liigiti kogumise kohta.

Elanikele peab olema kättesaadav info jäätmejaamades üleantavate jäätmeliikide ja hindade kohta;

- **koostöös jäätmekäitlejate ja tootjate ühendustega keskkonna- ja jäätmehooldusalaste infopäevade läbiviimine** – Oluline on omavalitsuse hariduse- ja noorteasutustes regulaarne jäätmete vältimise ja liigiti kogumise infopäevade korraldamine vähemalt kord aastas. Lisaks jäätmete vältimise ja liigiti kogumise kohta informatsiooni levitamine omavalitsuses toimuvatel erinevatel sündmustel.

7.5. Järelevalve korraldus

Järelevalvet jäätmekäitluse üle teostavad järgmised institutsioonid:

- Keskkonnaamet
- Põhja-Pärnumaa vallavalitsus
- Põllumajandus- ja Toiduamet (teostab järelevalvet loomsete jäätmete käitluse üle).

Järelevalve efektiivne toimimine toetab otseselt jäätmekavaga seatud eesmärkide saavutamist. Selleks peab Põhja-Pärnumaa vallavalitsus edendama koostööd teiste järelevalvet teostavate asutustega ning rakendama piisavalt ressursse süsteemse järelevalve läbiviimiseks. Korraldatud jäätmeveo raames on otstarbekas anda osaline järelevalve ülesanne informatsiooni kogumise osas jäätmeveo teostajale, kes omab igapäevast kontakti ja ülevaadet kõikide jäätmeveoga hõlmatud jäätmevaldajate tegevuste osas jäätmete liigiti kogumisel.

Põhja-Pärnumaa vallas on kasutusel jäätmevaldajate register. Pidevalt ajakohastatud ja korrastatud jäätmevaldajate registri abil on võimalik teostada kontrolli korraldatud jäätmeveoga liitumise üle. Sellest tulenevalt peab jätkuma jäätmevaldajate registri pidamine (haldamine, täiendamine ja uuendamine) ja selle põhjal järelevalve tegemine, sealhulgas ja ettevõtete osas. Lisaks tuleb jätkata järelevalvet korraldatud jäätmeveost vabastuse saanud kinnistute üle ning vajadusel tuleb rikkujaid ka vastutusele võtta ning teha koostööd Keskkonnaametiga.

Oluline on jätkata ka järelevalvet ehitusjäätmete käitlemise nõuete osas kogu jäätmekava perioodil 2024-2029.

Järelevalve pidev ja efektiivne teostamine aitab ennetada mitmete probleemide väljakujunemist, tekkinud probleemide kiiret lahendamist ja seeläbi ka Põhja-Pärnumaa valla rahalisi vahendeid ja muid ressursse säästlikumalt kasutada.

Põhja-Pärnumaa vallale on ülalkirjeldatud tegevuste planeerimisel ja elluviimisel partneriks MTÜ Eesti Jäätmehoolduskeskus.

Põhja-Pärnumaa valla eesmärgiks on saavutada käesoleva jäätmekava rakendamise perioodil olukord, kus järelevalve teostamiseks on loodud selge tegevuskava ja toimub hea koostöö kõikide osapooltega.

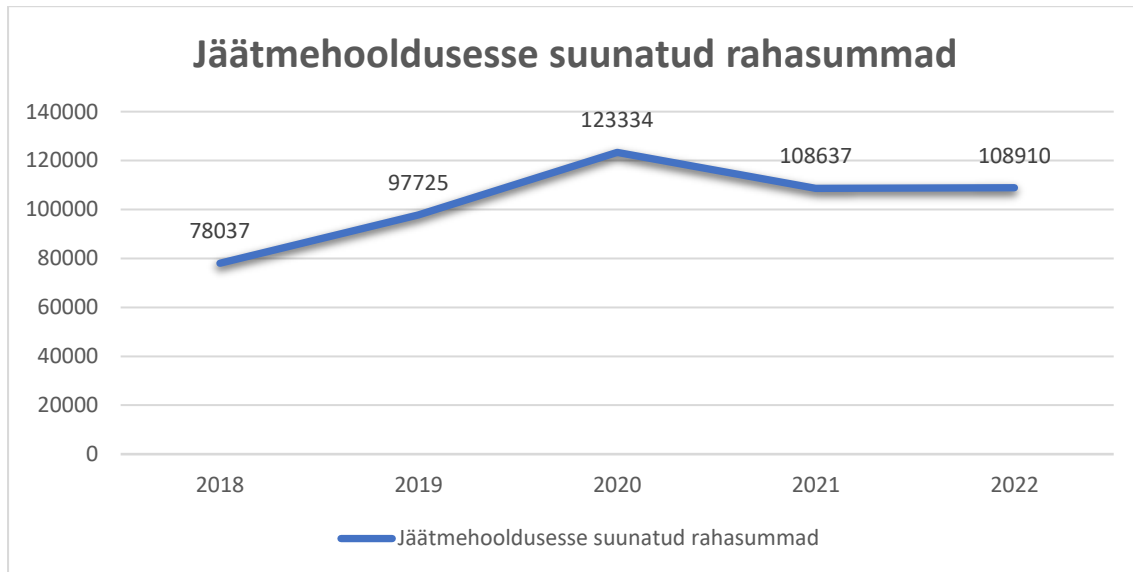
7.6. Jäätmehoolduse arendamise rahastamine

Jäätmehoolduse arendamisel on kolm põhieesmärki:

- jäätmehoolduse süsteemi korrastamine;
- infrastruktuuri arendamine ja haldamine;
- järelevalve ja teavituse suurendamine.

Tänased peamised rahalised kulutused on seotud infrastruktuuri arendamisega ja jäätmekäitluse igapäevase haldamiskuludega. See hõlmab endas korraldatud jäätmeveo korraldamisest kuni avalike kohtade jäätmekäitlusteenuste pakkumiseni.

Põhja-Pärnumaa valla jäätmehoolduse arendamine on seni toimunud omavalitsuse eelarvelistest vahenditest ja projektide sihtotstarbelistest tuludest. Lisaks otsitakse jäätmehoolduse arendamiseks riiklike toetusprogrammide kasutamise võimalusi (näiteks Keskkonnainvesteeringute Keskus).

Joonis 11. Põhja-Pärnumaa valla jäätmekäitluse kulutused ja investeeringud aastatel 2018-2022 (allikas: Põhja-Pärnumaa vald).

Omavalitsuse võimalused jäätmehooldust arendada ja rahastada on täna kehtiva regulatsiooniga piiratud. Omavalitsusel lasub küll kohustus korraldada jäätmehooldust, kuid rahalisi vahendeid selleks oma eelarves napib ja riigi toetus läbi KIKi toetusmeetmete vajalike tegevuste elluviimiseks ei ole piisav. Seega omavalitsusel puudub sisuliselt jäätmehoolduse arendamiseks rahastusallikas. Jäätmehoolduse paremaks korraldamiseks on üheks võimaluseks luua omavalitsuskeskne jäätmemudel. See hõlmab jäätmevaldajate üle arvestuse pidamist, nendega arveldamist ja nõustamist läbi kohaliku omavalitsuse või vastava KOVide koostöö üksuse. Sellise jäätmemudeli rakendamine võimaldab omavalitsusel kehtestada jäätmevaldajatele jäätmetasu, mis katab omavalitsuse korraldatavate teenuste osutamise ehk jäätmehoolduse kulu.

Keskkonnapoliitika põhimõtte „saastaja maksab“ ja „tootja vastutus“ tähendab seda, et jäätmekäitluse kulud maksab kinni tarbija/jäätmetekitaja. Samuti on jäätmeseadusega sätestatud põhimõtted, et jäätmekäitluse kulud kannab jäätmetekitaja.

Omavalitsuse jäätmetasu on võimalik kujundada sellisel, et õigesti liigiti kogutud jäätmete üleandmine on mitu korda odavam segaolmejäätmete üleandmisest ning valesti liigiti kogutud ja liigiti kogumata jäetud jäätmete üleandmine on märgatavalt kallim.

Tasu läbipaistvuse saavutamiseks on oluline kindlalt fikseerida, mida jäätmetasu sisse arvestatakse ja milliseid kulutusi selle eest tehakse. Tasu kogumise ja kasutamise andmed tuleb regulaarselt avalikustada ja hoida need andmed kättesaadavana omavalitsuse veebilehel.

Omavalitsuse jäätmetasu hulka on võimalik arvestada jäätmehooldusega seotud kulud:

- kogumisvahenditega seotud kulu (sh konteinerid, biolagunevad kotid või paberkotid, süvamahutid, kompostrid);
- jäätmete veo ja veo ettevalmistamisega seotud kulud (ka kehtiva korra kohaselt), sh jäätmete vedu jäätmejaamadest, avalikest konteineritest ja kogumisringide käigus;
- kogutud jäätmete käitlemise kulu (sh järel sortimine, segaolmejäätmete ladestus või põletus, liigiti kogutud jäätmete ringlussevõtt);
- jäätmekäitluskoha rajamis-, kasutamise-, sulgemise- ja järelhoolduskulud (ka kehtiva korra kohaselt), sh jäätmejaamade, kompostimisväljakute, sorteerimisjaamade, kogumiskohtade rajamine, olemasolevate rajatiste hooldamine, arendamine ja opereerimine;
- korduskasutuslahendustega seotud kulud (sh ringlusmajad);
- administratiivne töö (jäätmevaldajate registri teenus, jäätmevaldajatega arveldamine, liikmemaks),
- teavitus (kampaaniad, üritused, juhendmaterjalide valmistamine ja levitamine),
- järelevalvega kaasnevad kulud (sh valvekaamerad, üleantavate jäätmete kontrollimine),
- muud seotud kulud (nt uuringud, prügikoristus, toetused).

Elektroonikajäätmete ja pakendijäätmete käitlemise puhul maksavad otseselt kulud kinni tootja- ja taaskasutusorganisatsioonid, kaudselt aga ka lõpptarbijad (jäätmekäitluskulud lisatakse toodete hindadele).

Kohalikul tasandil kehtestatud jäätmetasu võimaldab rohkem paindlikkust ja kohalike oludega arvestamist kui riiklikul tasandil kehtestatud jäätmemaks. Kohalik omavalitsus saab jäätmetasu suuruse üle otsustamisel võtta arvesse jäätmete ringlussevõtu eesmärkide saavutamiseks vajaminevaid tegevusi ja investeeringuid.

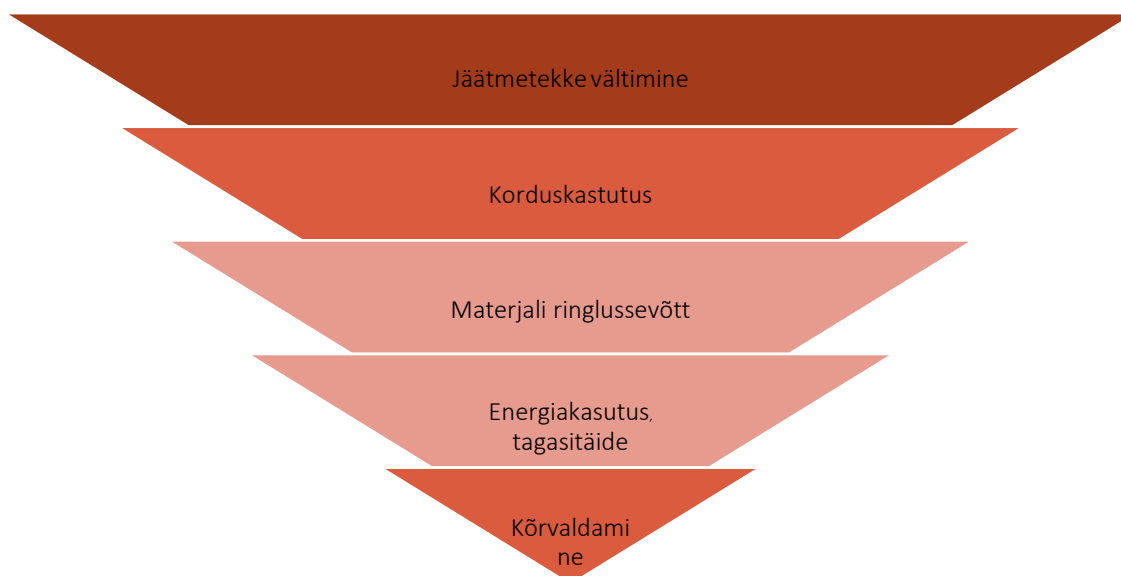
8. JÄÄTMEHOOLDUSE EESMÄRGID

Jäätmehoolduse arendamisel ja tegevuste elluviimisel tuleb lähtuda erinevatest eesmärkidest. Põhja-Pärnumaa valla jäätmehoolduse valdkonna üldiseks eesmärgiks on suurendada elanikkonna keskkonnateadlikkust, suurendada tekkekohal liigiti kogumist ning muuta seeläbi jäätmete nõuetekohane haldamine jäätmevaldajate igapäevaelu loomulikuks osaks. Tõhustada jäätmekorraldust, sealhulgas järelevalvet ning toetada ringmajanduse põhimõtete rakendamist.

Eeltoodust tulenevalt on Põhja-Pärnumaa valla jäätmehoolduse korraldamisel eesmärkideks:

- **jäätmetekke vältimise tegevuste edendamine**
- **jäätmeveoga jäätmevaldajate hõlmatuse tagamine**
- **jäätmete liigiti kogumise mahu ja kvaliteedi tõstmine**
- **jäätmete kordus- ja taaskasutamise suurendamine**
- **jäätmetest tuleneva keskkonnariski vähendamine**
- **toimiv järelevalve, andmete korrektsus ja koostöö kõikide seotud osapooltega**

Jäätmete käitlemisel prioritseeritakse jäätmehierarhia väärtusi:

Jäätmete taaskasutamisele seavad selged eesmärgid jäätmeseadusest, riigi jäätmekavast, jäätmete raamdirektiivist ning ringmajanduse paketist tulenevad sihtmäärad.

Eesti on võtnud eesmärgiks suunata 2025. aastaks ringlusesse 55% kodumajapidamistest pärinevatest paberi-, metalli-, plasti- ja klaasijäätmetest, biolagunevatest jäätmetest ning muudest liigiti kogutud kodumajapidamisest ja muudest allikatest pärinevatest jäätmetest. Sihteesmärgid on täpsemalt esitatud järgnevas tabelis.

Tabel 12. Jäätmete taaskasutamise riiklikud eesmärgid

	Baastase 2020	Eesmärk 2025	Eesmärk 2030
Olmejäätmete ringlussevõtumäär olmejäätmete kogumassist	50%	55%	60%
Pakendijäätmete ringlussevõtu osakaal pakendijäätmete kogumassist	60%	65%	70%
Biolagunevate jäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist	13%		
Biolagunevate jäätmete osakaal ladestatavates olmejäätmete kogumassist	20%		
Ehitus- ja lammutusjäätmete taaskasutuse osakaal nende jäätmete kogumassist	70%		
Elektroonikaromude kogumise osakaal kolmel eelneval aastal turule lastud elektri- ja elektroonikaseadmete kogumassist	65%		
Kantavate patarei ja akujäätmete kogumise osakaal jäätmete kogumassist	45%		

Täiendavad sihteesmärgid

2025. aastast ühtlustatakse Euroopa Liidus olmejäätmete ringlussevõtu arvestamise põhimõtted. Ringlusse võetaks ainult need jäätmed, mis peale ümbertöötamist ei ole

enam jäätmed, vaid uus materjal või ese. Lisaks peab selgelt eristama ringlusse võetud materjalidest olme- ja pakendijäätmetena kogutud jäätmed.

2027. aastast ei arvestata ringlussevõtu sihtarvude hulka neid biolagunevaid jäätmeid, mis on muu olmejäätme hulgast välja sorditud, vaid üksnes tekkekohas liigiti kogutud biolagunevad jäätmed.

2020. aastast alates peavad ladestamisele suunatavad olmejäätmed sisaldama biolagunevaid jäätmeid (s.h paber, kartong, aia- ja haljastujäätmed, köögi- ja sööklajäätmed) alla 20 massiprotsendi (JäätS § 134).

2030. aastast alates piiratakse direktiiviga 2018/850 kõikide nende jäätmete prügilatesse ladestamist, mis sobivad ringlussevõtuks ja energiana kasutamiseks.

2035. aastaks on seatud eesmärk viia ladestatavate olmejäätmete osakaal 10%-ni.

Põhja-Pärnumaa valla ülesanded sihteesmärkide saavutamisel

Jäätmeseadusega on fikseeritud selgelt kohaliku omavalitsuse eesmärgid ja seega ülesanded jäätmete käitlemise tulemuslikkuse osas, mis kehtivad ka Põhja-Pärnumaa vallale:

- Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab jäätmete liigiti kogumist, et võimaldada nende korduskasutuseks ettevalmistamist, ringlussevõttu või muud taaskasutamist võimalikult suures ulatuses.
- Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete taaskasutamise või kõrvaldamise. Kohaliku omavalitsuse üksus võib korraldada ka muude jäätmete taaskasutamist või kõrvaldamist.
- korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmeliikide taaskasutamise puhul on eesmärgiks täita olmejäätmete ringlussevõtu sihtarve alljärgnevalt:
 - ✓ segaolmejäätmed : suunata energeetilisse taaskasutusse vähemalt 80% mahust;
 - ✓ paber- ja kartongijäätmed: suunata materjalina ringlusesse vähemalt 70% mahust;
 - ✓ biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed: suunata materjalina ringlusesse vähemalt 70% mahust;
 - ✓ biolagunevad aia- ja haljastujäätmed: suunata materjalina ringlusesse vähemalt 70% mahust.

Põhja-Pärnumaa valla ülesandeks on luua eeldusi ja rakendada tegevusi, mis suurendavad jäätmete liigiti kogumist ja taaskasutamist. Jäätmetekke vähendamise ja korduskastutuse suurendamise eesmärkide kõrval on tekkinud jäätmete maksimaalses mahus liigiti kogumine peamine instrument, millega saab suurendada olmejäätmete ringlussevõtu taset. Tegevuste esmane fookus peab olema biolagunevate jäätmete osas, millede sattumine teiste jäätmeliikide hulka kahjustab nende kvaliteeti ja seeläbi vähendab nende ringlussevõtmise võimalusi.

Jäätmehoolduse arendamisel on eraldiseisvaks eesmärgiks valdkonnas koostöö edendamine teiste kohalike omavalitsustega, mis võimaldab rakendada nii planeerimise kui korraldamise tegevustes mastaabiefekti ja unifikseerida reegleid. Antud eesmärgi realiseerimiseks on Põhja-Pärnumaa vald liitunud kohalike omavalitsuste jäätmehoolduse koostööorganisatsiooniga MTÜ Eesti Jäätmehoolduskeskus, mille tegevused on suunatud kohalike omavalitsuste keskse jäätmehoolduse terviklahenduse rakendamisele viisil, mis tagab Põhja-Pärnumaa vallale

strateegiliselt juhitud tegevused vallale sobilike väärtuste loomisel jäätmehoolduse valdkonnas.

Kokkuvõtvalt on Põhja-Pärnumaa valla eesmärgiks tagada valla territooriumil toimuvate jäätmekäitluse alaste tegevuste läbipaistvus, põhjendatus, kontrollitavus, keskkonnaohutus ning vastavus valla arengueesmärkidega ja kooskõla riiklike sihteesmärkidega, rakendades selleks asjakohaseid meetmeid.

Jäätmete liigiti kogumise ja sortimise arendamise võimalused

Biologunevad köögi- ja sööklajajäätmed (20 01 08) - tuleb soosida kohustuslikule kogumisele üleminekut kõikidel tekkekohtadel (tähtaeg 01.01.2024).

Biologunevad aia- ja haljastujäätmed (20 02 01) - tuleb jätkata okste purustamist, lehtede kokku korjamist ja kompostimiseks üle andmist ning kompostimist jäätmekäitluskohtades. Samuti tuleb soosida jäätmekäitluskohtades tekkiva komposti kasutuselevõttu omavalitsuse territooriumil.

Eesmärgiks on saavutada käesoleva jäätmekava rakendamise perioodil olukord, kus biologunevate jäätmete liigiti kogumisega on hõlmatud kõik jäätmevaldajad ning soodustatud on tekkekohal kompostimise rakendamine vastavalt nõuetele.

Paber ja kartongi (20 01 01) - kogumisel on oluline tagada nende jäätmete liigiti kogumine tekkekoha lähedal ning suunata taaskasutusse. Vanapaberi ja kartongi kogumise lahendus oleks nende jäätmete kogumise jätkamine korraldatud jäätmeveo raames. Vanapaberi üleandmine elanikele tuleb muuta mugavamaks, võimaldades näiteks eramajade elanikele vanapaberi kogumiskotiteenust. Vanapaberi ja kartongi kogumine tuleks ühildada paber- ja kartongpakendi kogumisega.

Klaas (20 01 02), puit (20 01 38), plastid (20 01 39) ja metallid (20 01 40) - tuleb jätkuvalt soosida liigiti kogumist tekkekohas ning jätkata vastu võtmist Pärnu-Jaagupi ja Vändra jäätmejaamas.

Plastpakendid (15 01 02), puitpakendid (15 01 03), metallpakendid (15 01 04), komposiitpakendid (15 01 05), klaaspakendid (15 01 07), tekstiilpakendid (15 01 09) ja muud jäätmeseaduse §-s 7 esitatud olmejäätmete mõistele vastavad pakendid – tuleb soosida koostööd MTÜ-ga Eesti Taaskasutusorganisatsioon, Tootjavastutusorganisatsioon OÜ-ga, Eesti Pakendiringlus OÜ-ga ja Eesti Pandipakend AS-ga pakendijäätmete tekkekohal liigiti kogumiseks ja korraldatud jäätmeveo raames äravedu. Lisaks tuleb teostada pidevat teavitustööd pakendijäätmete liigiti kogumise vajaduse ja reeglite osas kaasates samuti eelminetatud organisatsioone.

Avalikud pakendikonteinerid peaksid asuma seal, kus elanik kui jäätmetekitaja käib – eelkõige kaupluste vahetus läheduses ja külakeskustes. Samuti tuleb pakendijäätmete kogumist soosida turismiettevõtetes, puhkeasutustes ja ettevõtetes.

Tekstiil (20 01 10, 20 01 11) – Tekstiilijäätmete liigiti kogumine on kohustuslik, kuid nende ringlussevõtu tehnoloogiad ja võimekus on alles arenemas. Seetõttu on esmatähtis tekstiilijäätmete teket üldse vältida. Kohaliku omavalitsuse üksusel on kohustus korraldada tekstiilijäätmete liigiti kogumine hiljemalt 1. jaanuariks 2025. Tekstiilijäätmete liigiti

kogumise tagamiseks planeeritakse need jäätmed liita korraldatud jäätmeveosse. Liigiti kogutud tekstiilijäätmeid koguda tekkekohalt korraldatud jäätmeveo raames kogumisringide kaudu ning lisaks soosida äraandmise võimalusi jäätmejaamas.

Suurjäätmed (20 03 07) ja ehitus- ja lammutusjäätmed (jaotise 17-koodiga jäätmed⁶) – Suurjäätmete liigiti kogumine on liidetud korraldatud jäätmeveosse. Lisaks on võimalik antud jäätmeid üle anda Pärnu-Jaagupi ja Vändra jäätmejaamas ning Tootsi jäätmepunktis. Suurjäätmete liigiti kogumist tuleb jätkata korraldatud jäätmeveoga ning tagada nende jäätmete vastuvõtmised jäätmejaamades ja jäätmepunktis.

Puidutööstusettevõtete puidujäätmeid tuleb koguda liigiti nende tekkekohas ning võimalusel kasutada neid materjalipõhiselt või suunata energiakasutusse. Ehitus- ja lammutusjäätmete puhul tuleb jälgida, et neid jäätmeid taaskasutatakse maksimaalsel tasemel ning eelistatakse nende ringlussevõttu. Ehitus- ja lammutusjäätmete vastuvõtmist tagatakse jäätmejaamade kaudu.

Probleemtoodete jäätmed (20 01 21*, 20 01 23*, 20 01 34, 20 01 35*, 20 01 36) ja ohtlikud jäätmed (15 01 10*, 20 01*) - tuleb tagada probleemtoodete ja ohtlike jäätmete kogumise jätkamist Vändra ja Pärnu-Jaagupi jäätmejaamas ja Tootsi ning Kergu jäätmepunktis ning käitlemise alase informatsiooni püsiv edastamine omavalitsuse elanikele.

Tabel 13. Jäätmete liigiti kogumise arendamine tähtaegade kaupa

Jäätmekood	Jäätmeliik	Hetkeolukord, arendamine ja tähtaeg
20 03 01	Segaolmejäätmed	Kogutakse korraldatud jäätmeveo raames alates 2007. aastast. Jätkatakse korraldatud jäätmeveoga kogumist.
20 01 01	Vanapaber ja kartong	Kogutakse liigiti avalike kogumiskonteineritega 2003. aastast. Korraldatud jäätmeveoga liidetud 2019. aastast.
15 01	Pakendid	Kogutakse liigiti avalike kogumiskonteineritega 2003. aastast, alates 2016. aastast lisaks jäätmekotiteenusega ning alates 2022. aastast korraldatud jäätmeveo raames on jäätmevedajale üleandmine vabatahtlik.
20 01 08	Biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed	Kogumine liidetud korraldatud jäätmeveoga 2019. aastast. Kohtkompostimise soodustamine, kus see on võimalik.
20 02 01	Biolagunevad aia- ja haljastujäätmed	Kogutakse liigiti alates 2010. aastast Vändra jäätmejaama ja 2013. aastast Pärnu-Jaagupi jäätmejaama kaudu. Kogumine toimub lisaks korraldatud jäätmeveo raames (vabatahtlik teenus). Kohtkompostimise edendamine, kus see on võimalik.
20 02 02; 20 02 03	Bioloogiliselt mittelagunevad aia- ja haljastujäätmed	Kogutakse liigiti alates 2016. aastast Vändra ja alates 2020. aastast Pärnu-Jaagupi jäätmejaama kaudu.
20 01 39	Plastid	Kogutakse liigiti alates 2009. aastast Pärnu-Jaagupi ja 2010. aastast Vändra jäätmejaama kaudu.

20 01 40	Metallid	Kogutakse liigiti alates 2009. aastast Pärnu-Jaagupi ja 2010. aastast Vändra jäätmejaama kaudu.
20 01 02	Klaas	Kogutakse liigiti alates 2009. aastast Pärnu-Jaagupi ja 2010. aastast Vändra jäätmejaama kaudu.
17 02 02	Aknaklaas	Kogutakse liigiti alates 2014. aastast Pärnu-Jaagupi ja Vändra jäätmejaama kaudu.
20 01 38	Puit	Kogutakse liigiti alates 2014. aastast Pärnu-Jaagupi ja Vändra jäätmejaama kaudu.
20 01 10; 20 01 11	Rõivad ja tekstiil	Kogutakse liigiti alates 2016. aastast Pärnu-Jaagupi ja Vändra jäätmejaama kaudu. Lähiaastatel liidetakse korraldatud jäätmevesse.
20 03 07	Suurjäätmed	Kogutakse liigiti alates 2009. aastast Pärnu-Jaagupi ja 2010. aastast Vändra jäätmejaama kaudu. Lisaks on võimalik ära anda korraldatud jäätmeveo raames alates 2022. aastast.
20 01 23*; 20 01 35*; 20 01 36	Elektri- ja elektroonikajäätmed	Kogutakse liigiti alates 2009. aastast Pärnu-Jaagupi ja 2010. aastast Vändra jäätmejaama kaudu. Lisaks Kergu ja Tootsi jäätmepunktis.
*	Ohtlikud jäätmed	Liigiti kogumist alustati 2005. aastal ohtlike jäätmete kogumiskonteineri kaudu. Kogumisvõrgustikku on laiendatud 2009. aastast Pärnu-Jaagupi ja Vändra jäätmejaama kaudu. Lisaks Kergu ja Tootsi jäätmepunktis.
16 01 03*	Vanarehvid	Kogutakse liigiti alates 2004. aastast rehvitöökodades, alates 2009. aastast Pärnu-Jaagupi ja 2010. aastast Vändra jäätmejaama kaudu. Lisaks Kergu ja Tootsi jäätmepunktis.

8.1. Jäätmehoolduse korraldamise pikaajaline planeerimine

- Koostöö teiste omavalitsuste ja riigiasutustega keskkonna järelevalve tõhustamiseks.
- Elanikkonna pidev teavitamine jäätmehoolduse korraldusest ja korraldatud olmejäätmeveo vajaduse selgitamine ja kohustuse täitmise jälgimine.
- Jäätmealaste juhendmaterjalide väljaandmine, arvestades seejuures erinevate sihtgruppide vajadustega ja neile suunatud eesmärkidega.
- Korraldatud jäätmeveo korraldamine.
- Jäätmehooldust reguleerivate õigusaktide ajakohastamine.

Tegevused:

- jäätmealaste artiklite avaldamine vallalehes ja valla veebilehel;
- jäätmealaste juhendmaterjalide väljaandmine ja levitamine;
- elanike käitumisharjumusi ja rahulolu käsitleva uuringu tegemine;
- korraldatud jäätmeveo hangete läbiviimine segaolmejäätmete, biojäätmete, paberi ja kartongi, plasti-, klaasi-, tekstiili- ja suurjäätmete kogumiseks ja veoks;

- jäätmekava ja jäätmehoolduseeskirja ajakohastamine.

8.2. Jäätmete liigiti kogumise ja taaskasutamise suurendamine

- Ohtlike ja elektroonikajäätmete kogumise jätkamine.
- Pakendijäätmete kogumisvõrgustiku ülevaatamine.
- Kodumajapidamistes tekkinud ohtlike jäätmete kogumisringide ja eterniidijäätmete kogumise korraldamine.
- Biolagunevate jäätmete kompostimise propageerimine tekkekohal.
- Suurjäätmete ja tekstiilijäätmete liigiti kogumise ja taaskasutamise propageerimine korraldatud jäätmeveo raames.
- Korduskasutuse suurendamine läbi jäätmejaama.

Tegevused:

- ohtlike jäätmete ja elektroonikaromude vastuvõtmise jätkamine Kergu ja Tootsi jäätmepunktis ning Vändra ja Pärnu-Jaagupi jäätmejaamas;
- ohtlike jäätmete kogumisringide korraldamine;
- eterniidijäätmete kogumise korraldamine;
- avalike kogumispunktide võrgustiku optimaalse tiheduse väljaselgitamine ja taaskasutusorganisatsioonidega sõlmitud lepingute ülevaatamine;
- pakendikotiteenuse propageerimine kogu valla ulatuses;
- avalikes kogumispunktides vähemalt kolme eraldi mahuti (paber/kartong, klaas ning plast/metall) olemasolu tagamine;
- valla haljasaladelt kogutavate aia- ja haljastujäätmete kompostimine;
- suurjäätmete, vanarehvide jm liigiti kogutavate jäätmete vastuvõtmine Pärnu-Jaagupi ja Vändra jäätmejaamas;
- korduskasutamise suurendamine läbi jäätmejaamade;
- Tootsi ja Kergu jäätmepunktides ohtlike jäätmete, elektroonika ja vanarehvide vastuvõtmine;
- jäätmejaamade laiendamine ringmajanduse otstarbel;
- mugavate lahenduste loomine kasutuselt kõrvale jäänud esemete taaskasutusse suunamiseks;
- vastavalt vajadusele jäätmejaama taristu või inventari uuendamine.

8.3. Ehitus- ja lammutusjäätmete taaskasutamine

- Propageerida korduskasutatavate ja vähem ohtlike aineid sisaldavate materjalide kasutamise propageerimine ehitustegevuses.
- Maastikupilti kahjustava ja kasutusest väljalangenud või lagunenu ehitise lammutamise ja sellest tekkinud jäätmete käitlemise, sealhulgas taaskasutuse ja ringlussevõtu soodustamise ja maa-ala koristamise propageerimine.
- Puidujäätmete taaskasutamise edendamine soojusenergia tootmiseks.
- Tavajäätmetest ehitus- ja lammutusjäätmete käitlemisel jäätmete taaskasutamise eelistamine jäätmete kõrvaldamisele.

Tegevused:

- maastikupilti kahjustavate ehitiste lammutamisele kaasaitamine (nõustamine, vajalike lubade menetlemine jmt);
- ehitus- ja lammutusjäätmete käitluse kontrollimine.

8.4. Järelevalvesüsteemi tõhustamine

- Korraldatud jäätmeveoga mitteliitunud ning vastavat kohustust mitteomavate jäätmevaldajate järelevalve teostamine.
- Koostöö tegemine keskkonnaameti ja naaberomavalitsustega rikkumiste info vahetamiseks järelevalve efektiivsemaks muutmiseks.
- Jäätmevaldajate registri ajakohastamine.
- Ebaseaduslike prügi mahapaneku kohtade kaardistamine, likvideerimine ja vajadusel kaamerate paigaldamine.

Tegevused:

- järelevalvealane koostöö keskkonnaameti ja naaberomavalitsustega;
- järjepidev järelevalve jäätmekäitlusele seatud nõuete täitmise üle;
- jäätmevaldajate registri arendamine ning registriandmete pidev ajakohastamine;
- ebaseaduslike prügi mahapaneku kohtade likvideerimine ja vajadusel kaamerate paigaldamine kohtadesse, kuhu tihti ladustatakse ebaseaduslikult prügi.

8.5. MTÜ Eesti Jäätmehoolduskeskus ülesanded

Jäätmehoolduse korraldamine regionaalsel tasandil korraldatakse koostöös EJHK-se liikmetest kohalike omavalitsustega. Selleks on Põhja-Pärnumaa vald EJHK-le delegeerinud järgmised jäätmeseadusest tulenevad Põhja-Pärnumaa valla jäätmehooldusalased ülesanded:

- viia läbi korraldatud jäätmeveo teenuste kontsessioon (edaspidi hanke) ning sõlmida leping hanke võitnud jäätmevedajaga;
- esindada liikmeid suhtluses partneritega, regulaatoritega jm kolmandate isikutega nii riigisisiselt kui piiriüleselt;
- osutada jäätmehoolduse alaseid konsultatsioone ja korraldab koolitusi;
- korraldada jäätmehoolduse valdkonna dokumentatsioonide, riigihangete, projektide, rahastustaotluste koostamist ning elluviimist;
- osutada liikmetele arendus- ja investeerimisprojektide analüüse;
- osaleda jäätmevaldajate registri arendustöödel (edaspidi register), tagab registri töö;
- vajadusel töödelda vedajapoolseid registriandmeid;
- valmistada ette jäätmealaste õigusaktide eelnõud.

9. JÄÄTMEKAVA RAKENDAMISE MÕJU KESKKONNALE

Käesoleva jäätmekavaga seotud eesmärgid ning nende täitmiseks toodud tegevuste eesmärk on eelkõige tervikliku jäätmekäitlussüsteemi loomine, mille juures peab arvestama ka keskkonna- ja terviseaspekte. Suuremat tähelepanu pööratakse uute tingimuste seadmisele jäätmete tekkekohal kogumisele ja kogutud jäätmete taaskasutamise toimingutele. Eesmärgiks on vältida Põhja-Pärnumaa valla huve kahjustavate jäätmekäitlustegevuste rakendamist ja vähendada negatiivseid keskkonnamõjusid.

Jäätmekavaga planeeritavad tegevused seisnevad peamiselt jäätmete kogumise korraldamises ning liigiti kogumise tõhustamises. Jäätmekäitluse arengut planeeritakse lähtudes jäätmehierarhiast koos otstarbekuse põhimõttega. Seega olenemata võimalikest jäätmekäitluse alternatiividest, tuleb igal juhul jätkata ja edendada jäätmete liigiti kogumist parimal võimalikul viisil. See aitab kaasa jäätmete lõppkäitlemise keskkonnamõjude vähendamisele, samuti väheneb taastumatute loodusvarade kasutamine ja sellest tingitud keskkonnamõjud.

Jäätmete tekke, kogumise ja käitlemise keskkonnamõju

Kõige suuremat mõju keskkonnale avaldavad jäätmete kogused, mida viiakse otseselt keskkonda s.t ebaseaduslikult kõrvaldatud ja ladestatud jäätmed. Ebaseaduslik tegevus on võimalik eelkõige tulenevalt sellest, et:

- kõik jäätmevaldajad ei ole korraldatud jäätmeveoga hõlmatud.
- järelevalve korraldus on ebapiisav.

Jäätmetest tuleneva keskkonnamõjude vältimisel on oluline roll inimeste teadlikkusel ja jäätmete tekkekohal liigiti kogumise vajalikkuse mõistmisel. Mida rohkem jäätmeid tekkekohal koguda ja nõuetekohasele käitlejale üle anda, seda suurem on jäätmete taaskasutus ja seda väiksem on negatiivne keskkonnamõju. Sellise tegevusega on võimalik kokku hoida tarbitavaid ressursse ja vältida ohtlike ainete keskkonda sattumist.

Olmejäätmete ja biolagunevate jäätmete puhul mõjutavad keskkonda lõhnahäiringud, kogumisvahendite nõrgvesi, näriliste ja lindude levik. Selle tõkestamiseks on vajalik tagada regulaarne jäätmevedu, nõuetele vastavate kogumisvahendite kasutamine ja nende sobiv paigutus.

Põhja-Pärnumaa valla jäätmekava näeb ette eesmärgid ja tegevused jäätmetest ja nende kogumisest tulenevate negatiivsete mõjude maandamiseks/vähendamiseks.

Jäätmeveo keskkonnamõju

Jäätmeveo peamiseks keskkonnamõjuks on jäätmeveomasinate tekitavad heitgaasid, müra ja lõhnahäiringud ning jäätmeveo käigus jäätmete sattumine keskkonda. Jäätmeveo halb korraldatus nt ebaregulaarne mahutite tühjendamine võib tekitada häiringuid, mida saab vältida. Korraldatud jäätmeveo rakendamise tingimused tagavad, et Põhja-Pärnumaa vallas teenindab olmelist jäätmevoogu kindlal ajahetkel üks jäätmevedaja, kelle kasutuses on tehniliselt sobilik masinapark ning logistika on korraldatud säästvalt.

Olmejäätmete veo kõrval, mille tingimused on reguleeritud, on oluliseks ja sageli kontrollimatuks keskkonnamõju tekitajaks korraldatud jäätmeveoga hõlmamata jäätmete veo teostamine. Nn vabaturu jäätmete teenindamisel osaleb suur hulk jäätmekäitlejaid, kes väga sageli ei kasuta selleks parimat võimalikku tehnikat ja kelle esmaseks eesmärgiks ei ole keskkonnanohiu tagamine. Eeltoodu kinnitab selget vajadust luua reeglid nn vabaturu jäätmete veole ja käitlemisele ning rakendada tegevuste kontrollimiseks ja mõju hindamiseks järelevalvemeetmeid.

Põhja-Pärnumaa valla jäätmekava näeb ette eesmärgid ja tegevused jäätmete vedamisel parima võimaliku lahenduse rakendamist, mis maandavad/vähendavad veoga tekkivaid negatiivseid keskkonnamõjusid.

Jäätmete kõrvaldamise keskkonnamõju

Jäätmete kõrvaldamine on nende ladestamine prügilasse, põletamine ilma energiakasutuseta või muu samaväärne toiming, mis ei ole taaskasutamine. Jäätmete kõrvaldamisega kaasnevaid keskkonnamõjusid maandavad kõrvaldamiskäitistele kehtivad nõuded. Tekkida võivate

mõjude maandamise meetmeks, mida Põhja-Pärnumaa vald kasutab, on jäätmete tekkekohal liigiti kogumine, mis vähendab kõrvaldamisse suunatavate jäätmete mahtu ja nende ohtlikkust.

Põhja-Pärnumaa valla jäätmekava näeb ette eesmärgid ja tegevused jäätmete kõrvaldamise osakaalu vähendamiseks ja seeläbi negatiivsete keskkonnamõjude tekke vähendamiseks.

Jäätmete taaskasutamise keskkonnamõju

Kõik jäätmetega tehtavad toimingud kasutavad ressursse ja tekitavad keskkonnamõjusid. Jäätmete käitlemine nende taaskasutamiseks ettevalmistamisel või taaskasutamisel peab toimuma parima võimaliku tehnoloogia abil, mis tagab tegevuste läbipaistvuse, mõõdetavuse ja juhitavuse. Teatud juhtudel võib jäätmete kõrvaldamine tuua kaasa väiksema või paremini maandatava keskkonnamõju kui jäätmete ebaefektiivsel viisil käitlemine. Jäätmete käitlemise erinevate toimingute keskkonnamõjud ei ole Eestis veel ringmajanduslike hindamismudelite alusel analüüsitud, mistõttu on Põhja-Pärnumaa vallale oluline ise hinnata valla jäätmete käitlusega kaasnevaid mõjusid.

Põhja-Pärnumaa valla jäätmekava näeb ette eesmärgid ja tegevused jäätmete taaskasutamise, tervikuna aga kogu jäätmehoolduse korraldamise lahenduse osas monitoorimissüsteemi rakendamise, mis võimaldab edaspidi adekvaatselt hinnata iga tegevusega kaasnevaid keskkonnamõjusid.

Tulenevalt jäätmete taaskasutamise eesmärkidest, ringmajandusliku majandusmodeli arendamise vältimatusest ning keskkonnahoiu edendamisest, on Põhja-Pärnumaa valla jäätmehoolduse arendamisel nn katuseesmärgiks keskkonnahoidlikule ja süsinikuneutraalsele jäätmehoolduse korraldamise mudelile ülemineku teostamine nii käesoleva jäätmekava kui järgnevate jäätmekavade alusel.

LISA 1 TEGEVUSKAVA EESMÄRKIDE REALISEERIMISEKS

<i>Nr</i>	<i>Tegevuse projekti nimi</i>	<i>Teostamise aeg</i>	<i>Teostaja, rahastusallikas</i>
1	ELANIKKONNA KESKKONNATEADLIKKUSE TÕSTMINE		
1.1	Jäätmehooldusalaste artiklite avaldamine valla veebilehel, ajalehes ja muudes meediakanalites	2024-2029	KOV, EJHK
1.2	Valla veebilehe pidev kaasajastamine jäätmealase teabe osas	2024-2029	KOV, EJHK
1.3	Teadlikkuse tõstmiseks erinevate juhendmaterjalide, voldikute koostamine, trükkimine ja levitamine	2024-2029	KOV, EJHK, KIK
2	OHTLIKE JÄÄTMETE KOGUMINE		
2.1	Ohtlike jäätmete vastuvõtmise jätkamine Pärnu-Jaagupi ja Vändra jäätmejaamas ning Kergu ja Tootsi jäätmepunktides	2024-2029	KOV
2.2	Ohtlike jäätmete kogumisringide korraldamine	Vastavalt toetusmeetme saamisele	KOV, EJHK, KIK
2.3	Elektri- ja elektroonikajäätmete vastuvõtmise jätkamine Pärnu-Jaagupi ja Vändra jäätmejaamas ning Kergu ja Tootsi jäätmepunktides	2024-2029	KOV, EES-Ringlus, Eesti Elektroonikaromu
2.4	Eterniidi tasuta või soodsa vastuvõtu korraldamine ning selleks võimalike toetusmeetmete leidmine	Vastavalt toetusmeetme saamisele	KOV, EJHK, KIK
3	MUUDE TAASKASUTATAVATE JÄÄTMETE KOGUMINE		
3.1	Avalike pakendijäätmete konteinerpargi ühtlustamine, amortiseerunud konteinerite väljavahetamine, heakorra tagamine ja lepingute uuendamine	2024-2029	KOV, ETO, EPR, TVO
3.2	Segapakendite kogumissüsteemi üleviimine kohtkogumisele ja pakendikotiteenuse laiendamine võimalusel kogu valla ulatuses.	2025-2029	KOV, ETO; EPR, TVO, EJHK
3.3	Propageerida biolagunevate jäätmete kohtkompostimise võimalusi	2024-2029	KOV, EJHK,
3.4	Suurjäätmete, tekstiilijäätmete, vanarehvide ja ehitusjäätmete vastuvõtmise jätkamine Pärnu-	2024-2029	KOV

	Jaagupi ja Vändra jäätmejaamas ning Tootsi jäätmepunktis		
3.5	Ehitus- ja lammutustegevuse reglementeerimine tegevuste keskkonnamõjude vähendamiseks ja tekkivate jäätmete nõuetekohase käitlemise tagamiseks	Pidev	KOV
3.6	Tekstiilijäätmete liigiti kogumise rakendamine	2025	KOV, EJHK
3.7	Korduskasutuse arendamine läbi jäätmejaama, ringmajanduskeskuse loomine jäätmejaama juurde	Vastavalt toetusmeetme saamisele	KOV, EJHK, KIK
4	KORRALDATUD OLMEJÄÄTMEVEDU		
4.1	Korraldatud jäätmeveo hanke läbiviimine	2025 või 2027	EJHK
4.2	Segaolme-, vanapaberi, segapakendi-, klaasi-, biolagunevate köögi- ja sööklajäätmete, biolagunevate aia- ja haljastujäätmete, tekstiili- ja suurjäätmete hõlmamine korraldatud jäätmeveoga	Pidev	EJHK
5	JÄÄTMEHOOLDUSE KORRALDUS JA JÄRELEVALVE		
5.1	Jäätmevaldajate registri abil jäätmevaldajate hõlmamise ja liigiti kogumise nõuete täitmise järjepideva kontrolli teostamine. Vajadusel täiendava tarkvara kasutusele võtmine.	Pidev	KOV, EJHK
5.2	Jäätmehoolduseeskirja ajakohasena hoidmine, vajadusel uue koostamine ja vastuvõtmine	Pidev	KOV, EJHK
5.3	Jäätmekava regulaarne ülevaatamine ja täiendamine	Pidev	KOV, EJHK
5.4	Koostöö naaberomavalitsustega jäätmete kogumise ja käitlemise osas ühtsete reeglite ja lahenduste rakendamisel (piiriülene koostöö tegevuste efektiivsuse suurendamise eesmärgil).	Pidev	KOV, EJHK

Lühendid:

KOV – kohalik omavalitsus

EJHK – MTÜ Eesti Jäätmehoolduskeskus

KIK – SA Keskkonnainvesteeringute Keskus

ETO – Eesti Taaskasutusorganisatsioon

TVO – tootjavastutusorganisatsioon

EPR – MTÜ Eesti Pakendiringlus